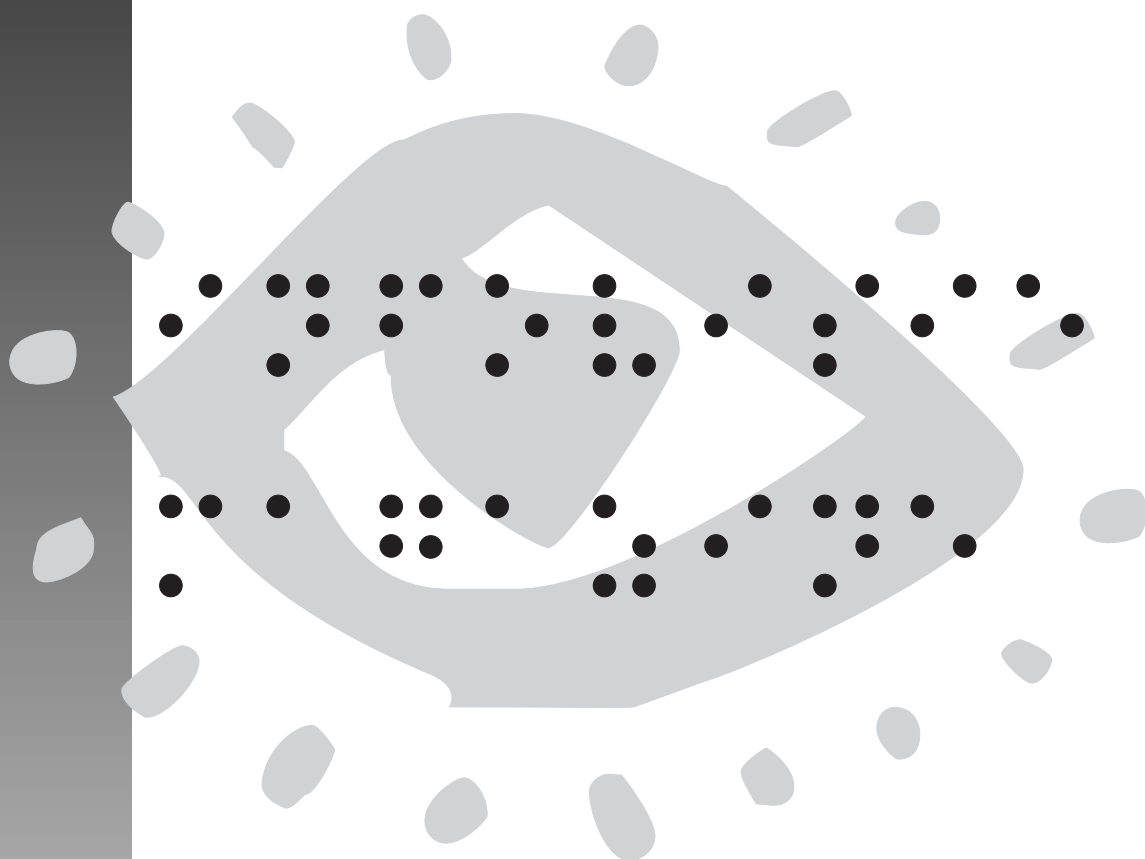

Jaargang 21
Nummer 4
December 2007

INFOVISIE

Driemaandelijks tijdschrift over technische hulpmiddelen
voor slechtziende en blinde mensen

Magazine

In dit nummer :

- ✓ Test van daisyspelers met flashgeheugen
- ✓ Evolutie van lees- en schrijfhulpmiddelen
- ✓ Dorp en stad: Sight Village en Sight City

Inhoud

→ Inhoud	3
→ Voorwoord	4
→ Update-info	5
→ Vergelijkende test van twee daisyspelers met flashgeheugen	10
→ Evolutie van de lees- en schrijfhulpmiddelen voor blinden en slechtzienden	29
→ Dorp en stad: Sight Village en Sight City	36
→ Websites : selectie van de redactie	48
→ Agenda	50
→ Technische fiches	
Daisyspeler	
Milestone 311 Daisy	55
VictorReader Stream	57
Vergrotingsprogramma	
iZoom Web	59
→ Adressen leveranciers	61
→ Colofon	63

Voorwoord

Beste lezer,

Intussen zijn we bij het laatste nummer van onze 21^e jaargang aanbeland en opnieuw kunnen wij u enkele zeer interessante evoluties meegeven.

Zo beschrijft Jeroen Baldewijns een nieuwe generatie daisyspelers. Die halen hun informatie niet meer van cd's maar rechtstreeks uit steeds maar goedkoper wordende geheugenchipkaartjes van het SD-type (24 mm op 32 mm en nauwelijks 2 mm dik).

Daarom zijn ook deze apparaatjes een stuk kleiner en draagbaarder dan de 'klassieke' daisyboeklezers.

De Milestone en de Stream kunnen ook als memorecorder en muziekspeler gebruikt worden. De Stream kan zelfs tekstbestanden op eigen houtje voorlezen want hij heeft een ingebouwde spraakgenerator.

Voorlopig moet de gebruiker nog wel zelf daisy cd's overzetten naar het SD-kaartje, maar we durven hopen dat bibliotheken ook dit nieuwe medium snel zullen ondersteunen.

Heidi Verhoeven bespreekt in een overzichtsbijdrage de evolutie van de adviesverlening rond hoogtechnologische hulpmiddelen in Vlaanderen. Hierbij komt ook de Blind d Mobiel, de mobiele tentoonstellingsruimte van BLL in beeld.

Zoals bekend vergroten de technische redacteurs van Infovisie Magazine hun kennis regelmatig door deelname aan internationale beurzen. In het artikel 'Dorp en stad' worden de nieuwste ontwikkelingen besproken die eerder dit jaar op de Sight City beurs (Frankfurt) en de Sight Village beurs (Birmingham) tentoongesteld werden. Van een hele reeks nieuwigheden krijgt u hier de primeur.

De klassieke rubrieken: update info, websites, technische fiches, agenda en de adressenlijst ontbreken natuurlijk niet.

Veel leesplezier.

Jan Engelen

Update-info

GhostReader (voorheen TextParrot) is een voorleesprogramma voor Apple Macintosh-computers. Met GhostReader kan een document voorgelezen worden door gebruik te maken van een spraaksynthese-systeem. Nederlandse en Vlaams-Nederlandse stemmen zijn beschikbaar. Een typisch gebruik is bijvoorbeeld het maken van een podcast of het maken van een eigen gesproken boek. Deze podcast of het gesproken boek kan vervolgens geladen worden in een iPod om onderweg te beluisteren. Meer info op de Engelstalige site van de producent www.convenienceaware.com/ghostreader.php.

GhostReader vereist MacOS 10.4 en kost ongeveer 40 euro voor de doosversie met één licentie en 80 euro voor een 'huishoudversie' die recht geeft op installatie op 3 computers.

Tijdens de opendeurdagen van Freedom Scientific België vernamen we dat het **vergrotingsprogramma Magic** nu **gratis meegeleverd** wordt als een klant het schermuitleesprogramma Jaws aankoopt.

Begin oktober '07 werd **VisioVoice 1.1** gelanceerd. Versie 1.1 is een verbeterde versie van het programma dat via een zo natuurlijk mogelijk klinkende spraakweergave een Macintosh-computer toegankelijk maakt. Ook het scherm wordt vergroot weergegeven met extra grote muispijlen en cursors. Versie 1.1 wordt geleverd met één Infovox iVox stem naar keuze, waaronder Nederlands en Vlaams-Nederlands. VisioVoice kan tekstbestanden, Wordfiles, PDF-documenten, HTML-pagina's en RTF-files converteren naar gesproken vorm (klaar voor gebruik met een iPod).

De nieuwe versie is tevens compatibel met het nieuwe MacOS Leopard (versie 10.5) dat binnenkort uitkomt. Versie 1.1 is beter compatibel met VoiceOver (het gratis meegeleverde schermuitleesprogramma van Apple). Versie 1.1 is een aanbevolen gratis upgrade voor huidige gebruikers van VisioVoice. De richtprijs bedraagt € 260. Meer info op www.assistive-ware.com/pr.php#PR101007.

Uit DigiWeet van oktober '07, de nieuwsbrief van CTC (Centrum voor Toepassing van Communicatiehulpmiddelen) van Visio, NL willen we graag onderstaande vraag en antwoord onder de aandacht brengen.

Vraag van de maand: Mijn slechtziend kind wil graag een MP3-speler. Welke is gemakkelijk in het gebruik en ook nog betaalbaar?

De **Creative Zen Stone**. Dat is de naam van een relatief nieuw product van Creative. Als je niet of niet zo goed kan zien is het heel vervelend dat bijna alle MP3-spelers voorzien zijn van een schermje. Je komt al snel bij de

Apple iPod Shuffle uit. Deze kost echter ? 80 en is afhankelijk van iTunes. Ook luister je alle muziek gewoon door elkaar en is er geen mappenstructuur mogelijk. Creative heeft een erg interessant antwoord uitgebracht voor blinde en zeer slechtziende mensen: de Creative Zen Stone. Deze speler is ongeveer net zo groot als de iPod Shuffle en heeft ook geen scherm. Het apparaatje heeft aan de voorkant 5 knoppen, in het midden een play/pause knop en daaromheen knoppen om muziek te skippen en het volume te bedienen. Aan de bovenkant zit een knop om de speler in shuffle mode te zetten, normaal af te spelen of door mappen te bladeren. Muziek zet je er heel makkelijk op met de Windows verkenner (Ctrl+C en Ctrl+V) en je kunt de muziek dus ordenen in mappen. Op de site van Creative kun je een bijbehorend programma downloaden om muziek erop te zetten. Dit programma is echter niet noodzakelijk; een voordeel is wel dat je met dat programma het volume kunt begrenzen. Schaft u dit aan voor uw kind dan kunt u dus bepalen wat het maximale volume is. Het apparaatje is voorzien van een interne oplaadbare batterij die via de USB-poort wordt opgeladen of via een netadapter. Brian Hartgen heeft gratis JAWS scripts voor de

speler geschreven [downloadbaar van www.hartgen.org/zenstone.html, helemaal onderaan]. Het allerbelangrijkste verschil is voor de meeste mensen toch ook de prijs van de Zen Stone. Deze ligt rond de € 40 en is dus de helft goedkoper dan de iPod Shuffle. Een ideale en betaalbare aanschaf dus voor blinde of zeer slechtziende mensen en kinderen vanwege het gebruikersgemak en de prijs.

De **bruikbaarheid van PDF-documenten voor mensen** met een visuele handicap is in volle ontwikkeling. Zo bestaat er een speciale werkgroep rond PDF/UA 'universal access' (www.aiim.org/standards.asp?ID=27861). Roel Van Houten van Viziris, een netwerkorganisatie van mensen met een visuele beperking, heeft zopas een boek over PDF-toegankelijkheid geschreven dat van hun website (www.viziris.nl/) kan gedownload worden.

Het boek '**Leuven Horen en Voelen**' is een experimenteel boek dat iedereen aanzet om door deze historische Vlaams-Brabantse

universiteitsstad te wandelen en daarbij andere zintuigen dan het zicht te gebruiken. Het boek is bedoeld als gids en achtergrond om Leuven te ontdekken en ruimtelijk en tactiel te 'voelen'. Het boek telt zo'n 50 pagina's, waarvan 5 met voelbare pagina's in braille en met plattegronden. Achteraan in het boek zit een cd met geluiden van 21 plaatsen uit de stad. De beschrijvingen in het boek hebben veel aandacht voor het voelen en beluisteren van de stad; dat maakt het boek bijzonder interessant voor blinden en slechtzienden. Het boek kost € 15 en kan bekomen worden via Kristel Wildiers, telefoon 016-211 791, email kristel.wildiers@leuven.be.

In het academiejaar 2007-2008 startte de K.U.Leuven met een postgraduaatopleiding (PGO) **Diversiteitsmanagement**. Deze opleiding wordt georganiseerd door het Centrum voor Gelijke Kansen en Diversiteit van de K.U.Leuven en steunt op een ruime interfacultaire samenwerking. Begin 2008 worden de speciale sessies (modules) georganiseerd, waaronder een rond 'mensen met een functiebeperking' waarvoor men zich ook nu nog kan inschrijven. Meer info op www.kuleuven.be/diversiteit/.

De Universiteit Antwerpen bekam de toelating om vanaf september 2005 een interuniversitaire en interdisciplinaire **Master-na-Master-opleiding in Gehandicaptenzorg/Handicapstudies** in te richten. De basis ervan ligt in de nieuwe sociale definitie van handicap van de Wereldgezondheidsorganisatie (2001) die het accent legt op participatie en inclusie. De 2-jarige, deeltijdse 60 studiepunten-opleiding, is bedoeld voor artsen, psychologen, therapeuten, pedagogen en dergelijke, die al een (licenciaats- of) masterdiploma bezitten maar is ook open voor anderen. Ze bereidt voor om verantwoordelijke functies op te

nemen in de hulpverlening en om te leren samenwerken. Ze leert een handicap van verschillende kanten zien: de belevingskant, de medische, wetenschappelijke, lichamelijke, ethische, psychologische, maatschappelijke, enz. De opleiding wordt om de twee jaar georganiseerd. Meer info op www.handicap.ua.ac.be.

Om het **aanbod van het Stedelijk Conservatorium (Leuven) beter open te stellen voor personen met een visuele beperking**, wil de school deze doelgroep een aantal ondersteunende onderwijsmaatregelen aanbieden. Doel is dat leerlingen met een visuele beperking, mits extra pedagogische en didactische ondersteuning, het reguliere kunstonderwijs kunnen volgen. Op deze wijze wil het conservatorium bijdragen aan inclusief onderwijs. Vanaf schooljaar 2008-2009 wordt aan brailisten dan ook de mogelijkheid geboden om een eerste jaar AMV (notenleer) te volgen met geïntegreerde brailletechniek voor muziekpartituren. Indien voldoende belangstelling, kan een aparte jongeren- en volwassenencursus ingevoerd worden. Volwassenen dienen bovendien meteen een instrumentcursus te volgen. Zij kunnen dit aanvankelijk via auditieve weg doen en gaandeweg, naarmate de

vaardigheid in braillepartituurlezen vordert, ook via braillepartituur. De lesgever braillepartituur en AMV staat ook in voor de coaching van de instrumentenleraars (en eveneens voor de coaching van de leraars Woord en Dans, indien zich ook voor deze afdelingen studenten zouden aanbieden). Slechtzienden kunnen terecht in het gewone

aanbod van de AMV-cursussen mits eveneens coaching voor de desbetreffende leraars. Voor meer informatie kan u terecht bij het Stedelijk Conservatorium Leuven, Dirk Boutsiaan 60-62, 3000 Leuven, telefoon 016-22 21 21, e-mail conservatorium@leuven.be. De lesgever is Lucy Kloeck: lucy.kloeck@telenet.be.

Vergelijkende test van twee daisyspelers met flashgeheugen

*Jeroen Baldewijns, Katrien Roos, Kristel Desmet, Bart Simons
Blindenzorg Licht en Liefde vzw*

Inleiding

Het daisyboek heeft inmiddels een vaste stek verworven in de leetuurverspreiding in Vlaanderen. De bibliotheken hebben een uitgebreide catalogus van beschikbare titels; er is een mooi aanbod van daisytijdschriften (waaronder Infovisie Magazine) en binnenkort mogen we ons zelfs aan een dagelijkse krant in het daisy-audioformaat verwachten. In Nederland zijn inmiddels ook de eerste proeven gestart om daisyboeken via het internet te verspreiden. Het daisyboek maakt dus niet alleen een snelle groei, maar tevens een technologisch interessante evolutie door.

Door de populariteit en technische mogelijkheden van het internet en de lage prijs van flashgeheugen (dat in MP3-spelers gebruikt wordt) verschijnen er nieuwe dragers voor daisyboeken. Op vrij korte termijn zien we dan ook het cd-schijfje zijn exclusiviteit verliezen als drager voor daisyboeken. Internet en geheugenkaartjes staan te trappelen om het heft in handen te nemen. Deze evolutie wordt wel erg testbaar in deze vergelijkende

test, waarin we twee flash daisy-spelers aan de tand voelen. We gingen voor u op zoek naar antwoorden op evidente vragen. “Biedt een daisyspeler met flashgeheugen wel evenveel als mijn vertrouwde speler mét cd’s?” “Moet ik over een pc beschikken om deze toestellen te kunnen gebruiken?” “Worden dergelijke toestellen met hun vele extraatjes niet te moeilijk in het gebruik?” Welkom in de wondere wereld van het cd-loos daisy lezen!

1. Basisconcept

De **Milestone 311 Daisy** en de **Victor Reader Stream** delen de achterliggende gedachte om zoveel mogelijk technisch verwante functionaliteit (op vlak van digitale geluidswaergave) te bundelen in een zeer compact en batterijgevoed toestel. Beide toestellen kunnen:

- als MP3-muziekspeler gebruikt worden en vormen zo een vlot bruikbaar alternatief voor de gangbare MP3-spelers die door hun LCD-scherm vaak minder toegankelijk zijn,

- als memorecorder gebruikt worden, waardoor ze eigenlijk een hedendaagse variant zijn van de vergane glorie die ‘cassetterecorder’ heette,
- als daisyspeler gebruikt worden en bieden zo een erg interessant alternatief voor de veel grotere daisyspelers van het ‘discman’-type.

Toch zijn beide toestellen vanuit een verschillend uitgangspunt ontwikkeld. De Milestone was oorspronkelijk een memorecorder (Milestone 310) die nadien uitgebreid werd met MP3-functies (Milestone 311), om tenslotte uit te monden in de Milestone 311 Daisy met de mogelijkheid om daisyboeken te lezen. Zijn opponent volgde net de tegenovergestelde weg. De Victor Reader was oorspronkelijk namelijk een tafelmodel daisyspeler waaruit achtereenvolgens draagbare modellen (Victor Reader Wave en Victor Reader Vibe), een variant met opname-mogelijkheden (Victor Reader Classic Plus with Recording) en uiteindelijk ook deze Victor Reader Stream groeiden. Deze verschillende afkomst van beide toestellen kwam soms duidelijk bovendrijven in de test.

Het grote verschil met de gangbare daisyspelers is dat de geteste toestellen veel te klein zijn om een daisy-cd te kunnen slikken. Het

daisyboek, dat je vandaag de dag nog steevast op een cd aangeleverd krijgt (maar daar zou wel eens snel verandering in kunnen komen), moet je eerst met behulp van een pc naar een geheugenkaartje (van het type ‘SD’) kopiëren. Dit geheugenkaartje kan je vervolgens in de Milestone of de Victor Reader Stream schuiven. Als je geen computer gebruikt kan je met deze toestellen voorlopig dus niets aanvangen.

2. Eigenschappen en functionaliteit

2.1. Milestone 311 Daisy

De Milestone is de kleinste van het tweetal. Met zijn afmetingen van 8,5 x 5,4 x 1,4 cm past hij in de kleinste binnenzak of handtas en met zijn pluimgewicht van 49 gram kan je hem moeilijk een blok aan het been noemen. Het toestel heeft een plastic behuizing.

De Milestone heeft vijf duidelijk herkenbare en in kruisvorm opgestelde toetsen, die prima op de tast herkenbaar zijn door duidelijke tactiele aanduidingen. De bovenste toets, gemarkeerd met een tactiel gaatje, is de opnametoets. De onderste toets, herkenbaar aan een tactiel kruisje, is de menutoets. De linker- en rechertoets, gemarkeerd

door respectievelijk een links en rechts pijltje, zijn de toetsen 'terug' en 'vooruit'. De middelste toetsenslotte is de weergave/pauze-toets.

Verder vinden we aan de bovenzijde van het toestelletje een toets om te schakelen tussen de toepassingen (memorecorder, MP3-speler of daisyspeler), de USB-aansluiting om het toestel met de pc te koppelen en de aansluiting voor de stroomadapter. Aan de onderzijde zitten de aansluiting voor een oortelefoontje en een haakje om het halskoordje te bevestigen. Aan de rechterzijde zit het gleufje voor het geheugenkaartje. Vooraan op het toestel zit tenslotte nog een roostertje met daaronder de ingebouwde luidspreker.

Milestone 311 Daisy

De Milestone biedt naast de geheugenkaartsleuf ook een eigen geheugen waarin 2 uur geluidsopname past. Bij gebruik van een geheugenkaart van 2 Gb krijg je 140 extra uren extra opnamecapaciteit. In de handleiding lezen we dat 2 Gb de maximaal ondersteunde geheugenkaartgrootte is, maar de nieuwste versie van het toestel zou ook kaartjes met een hogere capaciteit aankunnen.

De Milestone 311 Daisy biedt in zijn standaarduitvoering deze vier basisfuncties: memorecorder op basis van intern geheugen, memorecorder op basis van geheugenkaart, daisyspeler en MP3-speler. Bij gebruik van de MP3- en de daisyfunctie is een geheugenkaartje noodzakelijk, de daisyboeken of MP3-muziek worden vanaf dit kaartje gelezen. Bij het gebruik van de memorecorder kan je kiezen of je het interne geheugen van het toestel gebruikt of de ruimte op het geheugenkaartje.

De Milestone bevat een herlaadbare lithium batterij, die een autonomie van een tiental uren belooft. De batterij volledig herladen duurt 4 uur en kan via de meegeleverde lader of door het toestel via een USB-kabeltje aan een computer te koppelen. Om de batterijen niet

nodeloos te belasten, schakelt het toestel zich automatisch uit na 10 minuten van inactiviteit.

Het toestel wordt standaard geleverd met een interne oplaadbare batterij, een halskoord, een USB-kabeltje, een stroomadapter/batterijlader en een Engelstalige gedrukte handleiding (de meeste leveranciers voorzien ook een Nederlandstalig exemplaar). Het oortelefoontje (een onmisbaar accessoire) moet je afzonderlijk kopen. Een geheugenkaartje (eveneens onmisbaar) wordt door de fabrikant niet standaard meegeleverd, maar sommige leveranciers leveren wél standaard zo'n kaartje mee. Optioneel is verder de Speakout-optie verkrijgbaar, die de Milestone omvormt tot een tag-lezer (toestel dat voorwerpen, die met een RFID-tag gemarkeerd¹ zijn, kan herkennen). De prijs van de Speakout bedraagt € 109.

De Milestone is een product van de Zwitserse fabrikant Bones en is in België verkrijgbaar bij Integra, Sensotec, Freedom Scientific, Optelec, Data Braille Service en Erococ. De prijs ligt, afhankelijk van de leverancier, tussen € 359 en € 370.

Goed om weten is dat deze productfamilie nog twee andere leden bevat. De Milestone 311 bevat alle functies van de 311 Daisy, behalve het beluisteren van daisyboeken (prijs: € 309). De Milestone 310 is een memorecorder met een vast geheugen voor twee uren geluidsopname, zonder MP3- of daisy-functie (prijs: € 239).

2.2. Victor Reader Stream

Hoewel de Victor Reader Stream wat groter is dan zijn tegenstrever, zal ook zijn formaat van 11,7 x 6,6 x 2,2 cm (wat vergelijkbaar is met een pakje speelkaarten) wellicht voor niemand een probleem vormen. Ook het gewicht van 180 gram (ter vergelijking: een Victor Reader Vibe van het type 'discman' weegt 275 gram) lijkt ons meer dan aanvaardbaar. Het toestel verantwoordt dit iets grotere formaat door een veel uitgebreider toetsenbord te bieden dan zijn tegenspeler.

Het toestel heeft een plastic behuizing met aan de zijkanten rubberen stroken die zorgen voor een goede grip.

Deze Victor biedt een omvangrijk arsenaal aan toetsen, dat vrij goed overeenstemt met dat van de Victor Reader Wave. Een numeriek

¹ RFID-tags werden besproken in Infovisie Magazine, MAART 2004 - JAARGANG 18 NR. 1

toetsenblok biedt de mogelijkheid om direct een pagina- of bladwijzer-nummer in te typen en omvat ook de vier pijltoetsen voor het navigeren door een daisyboek. Dit numerieke toetsenblok is perfect vergelijkbaar met dat van bijvoorbeeld een Victor Reader Classic Plus of Wave. Boven het numerieke toetsenblok zitten een vierkante toets voor de ga-naar-pagina-functie en ruitvormige toets voor de bladwijzerfuncties. Onder het numerieke toetsenblok zit een ovalen toets voor de sluimerklok, met daaronder de weergave/pauze toets en de toetsen voor verder- en terugspoelen. Aan de linkerzijkant vinden we de aan/uittoets en toetsen om het geluidsvolume, de spreek snelheid en de toonhoogte in

Victor Reader Stream

te stellen. Aan de rechterzijkant zit de opnametoets. Al deze toetsen zijn qua vorm identiek aan de overeenkomstige toetsen op de Victor Reader Classic of Wave, wat handig is voor wie al een daisy-speler van deze producent gewoon is. Aan de bovenzijde vinden we de USB-aansluiting om het toestel met de pc te koppelen, het gleufje voor het geheugenkaartje en de aansluiting voor de stroomadapter. Aan de rechterzijde zitten aansluitingen voor een oortelefoontje en voor een externe microfoon. Vooraan op het toestel zitten tenslotte nog twee roostertjes waaronder de ingebouwde luidspreker en microfoon huizen.

In tegenstelling tot de Milestone heeft de Victor Reader Stream geen eigen flash-geheugen en kan hij dus enkel met externe geheugenkaartjes werken. De compatibiliteit is echter niet beperkt tot een geheugenkaart met een bepaalde capaciteit (zoals bij de Milestone). Leuk is wel dat je aan deze Victor ook een USB-geheugenstick kan koppelen waarop muziek of daisyboeken staan. Die fungeert dan als extra geheugenbron.

De Victor Reader Stream biedt in zijn standaarduitvoering deze vijf basisfuncties: daisyboeken, andere

boeken (zoals gesproken boeken uit de reguliere handel), muziek (MP3, Wav of OGG), tekstboeken (HTML-, XML- of TXT-documenten), notities (memorecorder).

We spreken ons zelden uit over de naam van een toestel, maar in dit geval vinden we deze nogal ongelukkig gekozen. De term 'stream' staat voor het live beluisteren en/of bekijken van audio- en/of videomateriaal vanaf het internet. De naam van het toestel doet dus vermoeden dat je met deze Victor boeken vanaf het internet kan binnenhalen en beluisteren, wat echter niet klopt.

De Stream bevat een herlaadbare lithium ion batterij, die een autonomie van een vijftiental uren belooft. De batterij volledig herladen duurt 4 uur. Om de batterijen niet nodeloos te belasten, schakelt het toestel zich automatisch uit na 35 minuten van inactiviteit. We vinden 35 minuten echter rijkelijk lang, wat ons betreft mocht het toestel wel wat vroeger indommelen.

Het toestel wordt standaard geleverd met een vervangbare oplaadbare batterij, een draagtasje, twee USB-kabeltjes, een oortelefoontje, een stroomadapter/batterijlader en een Engelstalige handleiding op cd. Een geheugenkaartje (een onmis-

baar accessoire) moet je afzonderlijk kopen.

De Victor Reader Stream is een product van de Canadese fabrikant Humanware en is in België verkrijgbaar bij Sensotec, Optelec en Integra. De prijs bedraagt, afhankelijk van de leverancier, tussen de € 349 en € 395.

Tot slot nog dit: net voor het afsluiten van de test, wist de producent Humanware ons te melden dat de Victor Reader Stream in november al in een Nederlandstalige (inclusief de Nederlandse stem 'Claire' van Nuance) en in een Franstalige (inclusief de Franse stem 'Virginie' van Nuance) versie beschikbaar komt.

3. Praktijkttest

3.1. *Milestone 311 Daisy*

- *Gebruiksgemak*

De Milestone telt amper 6 toetsjes, wat spontaan het beeld oproept dat het toestel erg gebruiksvriendelijk is. Voor wat de basisfuncties betreft, klopt dit ook. Als je echter het onderste uit de kan wil halen met de Milestone moet je heel wat toetscombinaties uit het hoofd leren, wat in het begin toch wel de nodige tijd en oefening vergt.

Sommige toetscombinaties (zoals die voor het wissen van alle bladwijzers in een daisyboek) zijn ook moeilijk met een hand uit te voeren. We hadden soms de indruk dat een paar extra toetsjes het toestel makkelijker in gebruik had kunnen maken.

Aan de bovenkant zit de keuzetoets waarmee je eenvoudig kan bepalen welke van de vier functies je wil gebruiken: de memorecorder die het intern geheugen van het toestel gebruikt, de memorecorder die de geheugenkaart gebruikt, de daisy-speler of de MP3-speler. De vijf andere toetsen staan in kruisvorm opgesteld. Deze toetsen zijn tactiel herkenbaar door hun grootte en door de duidelijk voelbare indicaties. De toetsen zijn voldoende groot en staan logisch opgesteld. Ook de aansluitingen voor USB, stroomadapter en hoofdtelefoon zijn goed herkenbaar.

Zoals reeds eerder vermeld, is het toestel zo piepklein dat het smeekt om in een jaszak of handtas te worden weggeborgen. Een toetsblokkeringsfunctie zorgt er dan voor dat de toetsen niet ongewild ingedrukt worden.

Zoals gezegd, werken heel wat veel gebruikte functies via toetscombinaties. Dit geldt bijvoorbeeld

voor het instellen van het geluidsvolume, het (de)blokkeren van de toetsen, het starten van een continue geluidsopname, het selecteren van een map (zie verder), ...

Het toestel geeft tijdens de bediening Nederlands gesproken feedback en geluidssignalen, zodat je als gebruiker steeds weet wat het toestel doet of gaat doen. Deze gesproken feedback is echter iets minder uitgebreid dan bij de Victor Reader Stream. Zo geeft het toestel bijvoorbeeld geen melding als je bij het begin of eind van een daisyboek bent aanbeland of als je bij het navigeren door een mappenlijst, aan het eind van die lijst komt.

De Milestone bevat geen hulpfunctie, wat jammer is gezien de vele toetscombinaties die je als gebruiker moet kennen. Een geheugensteuntje voor deze sneltoetsen hadden we geen overbodige luxe gevonden.

Het geheugenkaartje zit in een gleufje aan de rechterkant en steekt een paar millimeter uit. Hierdoor kwam het tijdens de test meermaals voor dat we het kaartje ongewild uit het toestel klikten, waardoor de activiteit van het toestel abrupt onderbroken wordt. Dit is vooral vervelend als je bijvoorbeeld een geluidsopname aan het maken bent, want dan dreigt

heel de opname verloren te gaan. Het zou handiger zijn als het kaartje volledig verzonken was.

De batterij van de Milestone kan niet enkel via de stroomadapter maar ook via de computer opgeladen worden. Zodra de Milestone met een USB-kabel aan de pc gekoppeld wordt beginnen de batterijen bij te laden. Je kan de batterijstatus (en de geheugenstatus) op elk moment opvragen zodat je steeds weet of je nog voldoende reserve hebt.

Het toestel kan aan een standaard meegeleverd halstouw gedragen worden, waarbij het makkelijk bruikbaar blijft.

- *Manipulatie van het geheugenkaartje*

De Milestone accepteert de tegenwoordig zeer veel gebruikte SD-geheugenkaartjes. De handleiding meldt dat de Milestonekaartjes tot maximaal 2 Gb aankunnen. Het geheugenkaartje moet je vullen met het te lezen materiaal alvorens je met de Milestone aan de slag kan. Het toestel heeft geen speciale software nodig om het geheugenkaartje te vullen. Zodra je het toestel via een USB-kabel met de computer verbindt, duikt het geheugenkaartje in de Windowsverkenner

op en kan je er bestanden naartoe kopiëren op de gebruikelijke wijze. Belangrijk hierbij is wel dat je de instructies in de handleiding opvolgt, want om een daisyboek naar het kaartje te kopiëren moet de Milestone in de daisyfunctie staan en om muziek te kopiëren moet het toestel in MP3-functie staan. Uiteraard kan je op deze manier ook bestanden van het geheugenkaartje wissen.

In de handleiding lezen we dat de Milestone nog over een trage USB 1.1-poort beschikt. We merken dit bij het kopiëren van daisyboeken en muziek naar het SD-kaartje, wat relatief langzaam verloopt. Toch verliep het kopiëren ietsjes sneller dan bij de Victor Reader Stream die een USB-2 poort pretendeert te hebben. Dit mag gerust als een pluim voor de Milestone worden opgevat. Daarom adviseert de producent terecht om een apart aan te kopen kaartlezertje te gebruiken voor het laden van het SD-kaartje. We raden deze investering van een paar tientallen euro's ten stelligste aan. Dit in de hoop dat een volgende versie van dit toestel voorzien wordt van een snellere USB-poort.

Leuk aan de Milestone is dat hij ook een eigen intern geheugen heeft, maar dat is enkel bruikbaar voor de memorecorderfunctie.

- *Gebruik als memorecorder*

Om een geluidsopname te starten, moet je eerst naar een van de twee opnamefuncties navigeren. Dat vonden we iets minder handig dan bij de Victor, waar je vanuit om het even welke situatie een opname kan starten.

Je hebt de keuze tussen kort opnemen of continu opnemen. Voor een korte memo druk je de opnameknop in en hou je deze ingedrukt zolang je de boodschap aan het inspreken bent. Het loslaten van de knop beëindigt de opname. Als je bijvoorbeeld een vergadering zou willen opnemen, kan het nogal pijnlijk worden voor de vinger die de taak krijgt om een uur lang dat knopje ingedrukt te houden. In dat geval kan je via een sneltoets een continue opname starten en via de opnametoets de opname beëindigen.

Je kan de opgenomen memo's ordenen in mappen. Je kan vijf mappen gebruiken in het interne geheugen, aangevuld met vijf mappen op het geheugenkaartje. Bovendien kan je deze mappen voorzien van een ingesproken label, zodat je makkelijk weet welke opname in welke map thuishoort. Het toevoegen van deze spraaklabels vraagt wel wat oefening en doorzicht in de mappenstructuur.

Het terug wissen van zo'n spraaklabel kan enkel vanaf de computer.

In een map met opgenomen memo's kan je ook zelf bepalen op welke plek een nieuwe memo moet worden tussengevoegd tussen de reeds aanwezige bestanden. Ook kan je de volgorde van de bestaande memo's binnen een map wijzigen.

De weergave van en het navigeren tussen de diverse memo's is zeer eenvoudig. Jammer is wel dat de memo's niet versneld of vertraagd kunnen weergegeven worden. Uiteraard kan je ook memo's wissen vanaf de Milestone; hier heb je dus geen computer voor nodig.

Het plaatsen van bladwijzers in de opnames is een kunstje dat de Milestone niet beheerst.

Wat ons wel erg aansprak, is dat de Milestone het MP3-formaat gebruikt bij het wegschrijven van de opnames, waardoor je ze ook kan kopiëren naar en beluisteren op de computer.

Tot slot biedt de Milestone ook de mogelijkheid om een cd-speler, radio of cassettespeler aan te sluiten om via deze weg rechtstreeks muziek op te nemen. Om een externe microfoon aan te

sluiten, heb je een extra voorversterker nodig.

- *Gebruik als MP3-speler*

In tegenstelling tot de meeste MP3-spelers kan de Milestone slechts een geluidsformaat aan: MP3. Omdat MP3 zo populair is, hoeft dit echter geen groot probleem te zijn.

Net zoals bij een gewone MP3-speler kan je de muziek in mappen (en desgewenst ook submappen) ordenen om wat meer overzicht te houden. En net zoals in de memo-recorderfunctie kan je elke map van een gesproken naam voorzien. Je kan zowel op niveau van mappen als van liedjes doorheen de muziek bladeren. Dit navigeren gaat vergezeld van handige geluidssignalen.

Bij het luisteren van liedjes viel het op dat deze niet werden weergegeven in de volgorde waarop onze pc ze op het kaartje had geschreven. Na het beluisteren van de liedjes van een map stopt de Milestone. Als je echter wil dat het toestel op dat ogenblik automatisch verder gaat met de liedjes uit de volgende map, dan moet je ervoor zorgen dat elke map een leeg bestandje bevat met 'AUTONEXT.YES' als naam. Een boel functies die zowat elke MP3-speler heeft, hebben we bij de Milestone niet gevonden: het

gebruik van playlists, een functie om de liedjes in willekeurige volgorde weer te geven, een herhaal-functie, ... Jammer dat dit soort evidente functies ontbreekt. Een liedje vanaf de Milestone wissen, is niet mogelijk. Dit kan enkel vanuit Windows als het toestel gekoppeld is aan de computer. Op deze manier kan je het interne geheugen en het geheugen dat op de SD-kaart voorzien is voor memo's, ook gebruiken voor muziek.

- *Gebruik als daisyspeler*

Het kopiëren van daisyboeken naar het geheugenkaartje is voor verbetering vatbaar. De daisyboeken mogen namelijk niet in mapjes ondergebracht worden. Zet je een daisyboek wel in een map, dan zal de MP3-speler dit boek ook als muziek interpreteren, wat natuurlijk niet de bedoeling is. Dit is allemaal geen probleem zolang je slechts een boek per keer op het kaartje zet. Zodra je meerdere boeken op het kaartje zet komen de bestanden van al die boeken in een lange lijst terecht, waardoor het nadien niet makkelijk is om een enkel boek weer van het kaartje te wissen. De vraag is dan: welke bestanden horen bij dit ene boek en welke niet? De handleiding van de Milestone laat uitschijnen dat een daisyboek in één enkel bestand zit, wat echter helemaal niet klopt!

De daisyfunctie van dit toestel bevat alle gangbare functies van een klassieke daisyspeler. Het toestel onthoudt op welke plaats je in een boek aanbeland was, toen je gestopt was met lezen. Je kan op een eenvoudige manier bladwijzers invoegen, die achteraf ook makkelijk te raadplegen zijn. Een handige tip in dit verband: anders dan bij de klassieke daisyspelers kan je een boek samen met zijn bladwijzers (die op het geheugenkaartje staan) doorgeven aan een andere Milestone-gebruiker. Het toestel ondersteunt ook alle mogelijke daisynavigatieniveaus: zin, pagina en zes titelniveaus. Je kan bovendien ook een tijdsprong maken in een boek en je beschikt over een boekenplank om te navigeren tussen de verschillende boeken op het geheugenkaartje. Verder is er een infofunctie die je vertelt waar je bent in het boek, hoeveel bladzijden je nog te gaan hebt, ... En tot slot is er een slaaptimer die je de ruimte gunt om in te dommelen tijdens het lezen.

Het belangrijkste gemis aan de daisyspeler is dat je de weergavesnelheid niet kan wijzigen. Dit is vervelend voor gevorderde hulpmiddelengebruikers die gewend zijn om een snelle spraakweergave te gebruiken. Maar ook voor veel ouderen, die een normale weergavesnelheid te snel vinden, is dit een

gemis. Verder is het ook niet mogelijk om tijdens het beluisteren van een daisyboek versneld verder of terug te spoelen met behoud van klank (wat bij memo's of muziek wel mogelijk is).

Iets waar gevorderde daisygebruikers zich wellicht aan storen is dat het daisynavigatiemenu een eindige lijst is. Voor hen zou het nuttig zijn als je aan het eind van dit lijstje in een lusje kan doorscrollen naar het begin van de lijst.

Een daisyboek van een geheugenkaartje wissen lukt niet vanuit de Milestone. Hiervoor moet je het toestel aan de computer koppelen.

- *Geluid*

Omdat de Milestone MP3-muziek kan weergeven, hebben we de lat hoog gelegd bij de beoordeling van de geluidskwaliteit. We hebben hem niet enkel met de Victor Reader Stream maar ook met een iPod (dé referentie op vlak van draagbare muziekspelers) vergeleken. Met oordopjes is de kwaliteit van de muziek goed, maar blijft deze toch een beetje achter op wat de iPod te bieden heeft. Slotsom: voor wie de Milestone naast het lezen van boeken ook gebruikt om naar muziek te luisteren, zonder daarbij torenhoge eisen te stellen,

is de geluidskwaliteit meer dan aanvaardbaar. De ware audiofiel raden we echter aan een andere oplossing te zoeken. Uiteraard speelt de geluidskwaliteit niet zo'n grote rol bij het luisteren naar boeken of opgenomen spraak-memo's. Zowel bij gebruik van een oortelefoontje als bij het luisteren via de interne luidspreker, vonden we de geluidskwaliteit van deze Milestone net iets beter die van de Victor Reader Stream.

Het geluidsvolume via de oortjes (instelbaar in 10 trappen) volstaat ruimschoots om in alle omstandigheden de achtergrondgeluiden te onderdrukken. Ook bij het luisteren via de ingebouwde luidspreker kan je het volume in 10 trappen instellen en is het maximale volume ruim toereikend. De Milestone onthoudt het volume voor de oortelefoon en de luidspreker niet afzonderlijk, wat jammer is.

- *Handleiding*

De Engelstalige handleiding van de producent bestaat uit twee delen: een handleiding van de Milestone 311 zonder daisyfuncties, aangevuld met een afzonderlijke handleiding van de daisyfuncties. Sommige Vlaamse leveranciers leveren ook een Nederlandse vertaling van deze handleiding (die

soms ook standaard op een SD-kaartje wordt meegeleverd).

3.2. Victor Reader Stream

- *Gebruiksgemak*

De hoeveelheid toetsjes (we tellen er 22) zal sommige mensen aanvankelijk misschien wat afschrikken, maar het voordeel van dit uitgebreide toetsenbord is dat er nooit sneltoetsen (combinatie van meerdere toetsen) moeten worden gebruikt. Vooral de gebruikers van de Victor Reader Wave (en deels ook de bezitters van de Victor Reader Classic Plus) zullen snel wennen aan deze Stream want het toetsenbord kent nagenoeg dezelfde lay-out. Niettemin is het aanbevolen om eerst even de handleiding te doorlopen, want een paar numerieke toetsen herbergen andere functies in vergelijking met de Wave of de Classic Plus. Een sterk punt is de consistente bedieningswijze. Een opdracht bevestigen doe je steeds door de toets '#' in te drukken en een opdracht afbreken doe je steeds met de toets '*'. Het maakt daarbij niet uit of je in het daisyboek aan het lezen bent, MP3-muziek aan het beluisteren bent of de memo-recorder aan het gebruiken bent.

De toetsen zelf zijn duidelijk voelbaar en staan ver genoeg uit mekaar. Op

de toets '5' is een voelbaar oriëntatiepuntje aangebracht, dat voor sommigen misschien iets duidelijker voelbaar mocht zijn. Toetsen voor specifieke functies hebben een afwijkende vorm (dezelfde vormen als bij de Wave en Classic), wat helpt om zich te oriënteren op het toetsenbord. Ook het reliëf, op de rubberen zijkanten van het toestel, zorgt voor een goede oriëntatie en een vaste grip. Verder zijn ook de aansluitingen voor USB, stroomadapter, oortelefoon en microfoon goed herkenbaar.

De belangrijkste toets op het toestel is de toets '1', waarmee je kiest wat je met het toestel wil gaan doen: een daisyboek lezen, een tekstboek lezen, een ander boek lezen, muziek beluisteren of opgenomen memo's consulteren.

Het toestel geeft tijdens de bediening heel wat gesproken feedback, zodat je als gebruiker steeds weet wat het toestel doet of gaat doen. Momenteel is deze feedback nog in het Engels, maar er wordt gewerkt aan een Nederlandse vertaling. Nuttig is ook de toetsbeschrijvingsfunctie die je informatie geeft over de functie van de verschillende toetsen van het apparaat.

Het toestel bezit een toetsblokkering, wat voorkomt dat toetsen

ongewenst ingedrukt worden als het toestel tijdens gebruik in je jaszak of handtas zit.

Je kan de batterijstatus op elk moment opvragen zodat je steeds weet of je nog voldoende stroom hebt.

De Stream wordt met een handig beschermhoesje geleverd. Het toestel blijft in dit hoesje bruikbaar omdat de toetsen en de belangrijkste aansluitingspunten, bereikbaar blijven. Alleen de geheugenkaartgleuf wordt door het hoesje bedekt, maar dit vinden we niet zo'n probleem bij gebruik onderweg. Als je het hoesje met de broeksriemclip draagt, blijft het toestel juist georiënteerd zodat het gemakkelijk bedienbaar blijft.

- *Manipulatie van het geheugenkaartje*

De Victor Reader Stream accepteert de tegenwoordig zeer veel gebruikte SD-geheugenkaartjes. Alle kaartjes tot 2Gb zijn bruikbaar. Kaartjes die aan het SDHC-kenmerk voldoen, mogen tot 8 Gb groot zijn. Het geheugenkaartje moet je vullen met het te lezen materiaal alvorens je met de Stream aan de slag gaat. Net zoals de Milestone heeft de Victor Reader Stream geen speciale software nodig om het geheugen-

kaartje te vullen. Zodra je het toestel via een USB-kabel met de computer verbindt, duikt het geheugenkaartje in de Windowsverkenner op en kan je er bestanden naartoe kopiëren op de gebruikelijke wijze. Belangrijk hierbij is wel dat je de instructies in de handleiding opvolgt, want de mappen voor daisyboeken, muziek, tekstboeken, andere boeken en gesproken opnames moeten de juiste naam hebben om door de Stream herkend te worden. Uiteraard kan je op deze manier ook bestanden van het geheugenkaartje wissen.

Ondanks deze mogelijkheid om het geheugenkaartje te vullen, lezen we in de handleiding dat Humanware op de bijgeleverde cd ook speciale software levert voor het kopiëren van materiaal naar de Stream. Deze software, die we echter niet op de cd vonden, hebben we echt niet gemist.

In de handleiding lezen we dat de Stream over een snelle USB 2-poort beschikt, maar als dit klopt, dan werkt deze zeker niet op de USB 2-snelheid. Een paar daisyboeken en wat MP3-muziek via een USB-kabeltje direct naar de Stream sturen, duurde een dikke 18 minuten. Dezelfde inhoud via een extern USB 2-kaartlezertje naar het SD-kaartje sturen, was in minder dan

twee minuten geklaard. De snelheid van de USB-poort van de Stream is dus sterk voor verbetering vatbaar. We raden daarom zeker de investering in een kaartlezertje (een paar tientallen euro's) aan. Een alternatief kan ook zijn om je boeken en muziek niet naar een SD-geheugenkaartje maar naar een USB-geheugenstick te kopiëren en deze stick aan de Stream te koppelen. We hebben dit uitgeprobeerd en dat werkte prima.

- *Gebruik als memorecorder*

In tegenstelling tot de Milestone, hoef je niet eerst naar de opnamefunctie te navigeren om een opname te kunnen starten. Dit is zéér handig. Een voorbeeld: tijdens het lezen van een daisyboek schiet je iets te binnen dat je wil opnemen. Het volstaat dan de opnameknop te manipuleren om direct je boodschap te kunnen opnemen, waarna je gewoon weer kan doorgaan met het lezen van je boek.

Je hebt de keuze tussen kort opnemen of continu opnemen. Voor een korte memo druk je de opnameknop in en hou je deze ingedrukt zolang je de boodschap aan het inspreken bent. Het loslaten van de knop beëindigt de opname. Wil je continu opnemen: een korte druk op de opnameknop start de

opname en een tweede druk op de knop beëindigt de opname.

De weergave van en het navigeren tussen de diverse memo's is zeer eenvoudig. Bovendien kunnen memo's versneld of vertraagd weergegeven worden, wat soms ook erg handig kan zijn.

Erg handig is dat je tijdens de opname bladwijzers kan invoegen. Bij het beluisteren van de opname kan je dan snel naar deze bladwijzers springen. Tijdens de test lukte het ons wel om tijdens de opname bladwijzers te definiëren. Maar tijdens de weergave van de opname lukte het niet om naar de bladwijzers te springen.

In sommige situaties kan het aangewezen zijn om voor de opname een externe microfoon te gebruiken, wat bij de Stream mogelijk is.

We sluiten af met twee kenmerken die we bij de Stream missen en die Milestone wel beheerst. Je kan de memo's niet in mappen ordenen, wat zeker een gemis zal zijn voor wie de memorecorder frequent en in diverse omstandigheden gebruikt. Wat we tot slot ook jammer vinden, is dat de Stream een eigen audio-opslagformaat gebruikt, waardoor je de memo's

niet kan beluisteren op de computer.

- *Gebruik als MP3-speler*

Zoals de meeste MP3-spelers kan ook dit toestel overweg met meerdere bestandformaten. De Victor Reader Stream accepteert MP3-, Wav- en OGG-bestanden.

Net zoals bij een gewone MP3-speler kan je de muziek in mappen (en desgewenst ook submappen) ordenen om wat meer overzicht te houden. Je kan dan zowel op niveau van mappen als van liedjes bladeren. Leuk is dat hij van elk liedje de bestandsnaam voorleest. Het is dus kwestie van ervoor te zorgen dat de bestandsnaam de uitvoerder en de titel van het liedje bevat.

Volgens de handleiding is het ook mogelijk om 'playlists' (lijstje waarin je bepaalt welke liedjes de speler in welke volgorde moet spelen) te maken, maar dit staat zo summier beschreven dat het ons niet lukte om werkende playlists te maken. Zoals bij gangbare MP3-spelers kan je er ook voor kiezen om de liedjes in willekeurige volgorde te laten weergeven of het weergeven van een map of playlist aan het eind opnieuw te laten herbeginnen. Deze zogenaamde 'shuffle' en

'repeat' functies moet je wel activeren via het menu wat een beetje omslachtig is.

Het is een beetje vervelend dat de snelheidsregeling bruikbaar blijft wanneer je muziek aan het beluisteren bent. Om te voorkomen dat je bij het beluisteren van muziek de snelheid ongewenst verhoogt, zou het beter zijn moest deze functie niet voorhanden zijn in de MP3-modus.

Tot slot vonden we het jammer dat de wistoets niet werkt in de MP3-modus. Onderweg een liedje van de geheugenkaart wissen kan dus niet. Dit kan enkel vanuit Windows als de Stream gekoppeld is aan de computer.

- *Gebruik als daisyspeler*

De daisyfunctie van dit toestel bevat alle gangbare functies van een klassieke daisyspeler. Het toestel onthoudt op welke plaats je in een boek aanbeland was, toen je gestopt was met lezen. Je kan bladwijzers invoegen. Je kan via de ga-naar-paginafunctie en het numerieke toetsenblok direct naar een bepaalde pagina springen. Via de ga-naar-boek- en de ga-naar-titel-functies kun je op analoge manier de numerieke toetsen ook gebruiken om direct naar een boek op het geheugenkaartje of direct

naar een hoofdstuk in een boek te springen. Het toestel ondersteunt ook alle mogelijke daisynavigatieniveaus: zin, pagina en zes titelniveaus. En tot slot zijn er, net zoals op de andere toestellen van dit merk, een info-functie, een waar-ben-ik-functie en een slaap-timer die je de ruimte gunt om in te dommelen tijdens het lezen.

Maar daarnaast biedt de Stream een paar leuke functies die we niet kennen van de klassieke daisy-speler.

Naast de gewone bladwijzers kan je ook 'highlighted bladwijzers' en 'audio bladwijzers' invoegen. Audio bladwijzers zijn gesproken bladwijzers. Hiermee kan je bij een bladwijzer een opmerking inspreken. Als je nadien deze bladwijzer terug oproept, zal de Stream niet enkel naar deze bladwijzer springen, maar zal hij ook je gesproken opmerking voorlezen. De highlighted bladwijzer is een alternatief voor het inkleuren van tekstfragmenten (wat studenten veelvuldig plegen te doen in cursussen). Bij zo'n bladwijzer kan je het begin en het eind van een tekstfragment markeren. Als je nadien zo'n highlighted bladwijzer oproept gaat de Stream enkel de tekst tussen het begin- en eindpunt van de highlighted bladwijzer voorlezen. Zo

kan je als student bijvoorbeeld in te studeren passages definiëren als highlighted bladwijzers om nadien enkel deze passages te gaan lezen. Jammer dat je bij highlighted bladwijzers niet de mogelijkheid hebt om er ook nog eens gesproken memo's aan te koppelen (een suggestie voor de toekomst?). Wat we iets minder handig vinden, is dat alle bladwijzers in een bladwijzerlijst terecht komen. Het zou handig zijn moest je afzonderlijke lijsten kunnen doorbladeren van respectievelijk gewone bladwijzers, autobladwijzers en highlighted bladwijzers.

Tot slot wordt ook nog de mogelijkheid geboden om een daisyboek van een geheugenkaartje te wissen met de delete-toets.

- *Andere leesfuncties*

De Stream biedt twee extra functies: het lezen van 'andere boeken' en het lezen van tekstboeken. Met 'andere boeken' bedoelt men de gesproken boeken die in de gewone boekhandel te vinden zijn. De Stream ondersteunt boeken in het Wav- of in het MP3-formaat. Uiteindelijk is dit niet zo'n speciale optie omdat het audiogedeelte van daisyboeken ook steeds in een van beide formaten geproduceerd wordt. Hoewel de producent dit niet

uitdrukkelijk meldt, kan de Milestone dus ook andere boeken lezen. Een belangrijk verschil tussen andere boeken en daisyboeken is dat deze andere boeken nooit de uitgebreide navigatiestructuur van een daisyboek kunnen bieden.

Erg interessant is wel de mogelijkheid om tekstboeken voor te laten lezen. Je kan in de map tekstboeken tekstbestanden, HTML-bestanden of XML-bestanden neerpoten. Deze bestanden worden vervolgens door het in de Stream geïntegreerde tekst-naar-spraakprogramma voorgelezen. Deze functie geeft de Stream echt vleugels. Een internetpagina kan je direct bewaren op de geheugenkaart van de Stream en om het even welke andere tekst op je computer kan je omzetten naar het TXT-, XML- of HTML-formaat en eveneens op de Stream zetten. Op deze manier kan je gigantisch veel informatie met je meenemen en om het even waar laten voorlezen. Hier ligt de Stream toch echt wel een stuk voor op de Milestone. Op dit moment zit er nog een Engelstalig tekst-naar-spraakstelsel in het toestel, maar er is ook een Nederlandse versie van de Stream in de maak, die een Nederlands tekst-naar-spraakstelsel meekrijgt.

- *Geluid*

Omdat de Stream MP3-muziek kan weergeven, hebben we de lat hoog gelegd bij de beoordeling van de geluidskwaliteit. We hebben hem niet enkel met de Milestone maar ook met een iPod vergeleken. Met oordopjes is de kwaliteit van de muziek weliswaar aanvaardbaar, maar blijft deze toch ver achter op wat de iPod te bieden heeft. Slot-som: voor wie de Stream naast het lezen van boeken ook gebruikt om af en toe naar muziek te luisteren (en daarbij geen torenhoge eisen stelt), is de geluidskwaliteit meer dan aanvaardbaar. De ware audio-fiel raden we echter aan een andere oplossing te zoeken. Uiteraard speelt de geluidskwaliteit niet zo'n grote rol bij het luisteren naar boeken of opgenomen spraak-memo's. Zowel bij gebruik van een oortelefoontje als bij het luisteren via de interne luidspreker vonden we de geluidskwaliteit net iets beter bij de Milestone.

Het geluidsvolume via de oortjes (instelbaar in 15 trappen) volstaat ruimschoots om in alle omstandigheden de achtergrondgeluiden te onderdrukken. Bij het luisteren via de ingebouwde luidspreker kan je het volume slechts in 10 trappen instellen. Het hoogste geluidsniveau volstaat dan enkel bij gebruik in een stille ruimte. Een sterk punt

is dat de Stream het geluidsvolume voor de luidspreker en de oortelefoon afzonderlijk onthoudt.

- *Handleiding*

De Engelstalige handleiding (waarvan een vertaling naar het Nederlands voorzien wordt) in de vorm van een Wordbestand is zeer uitgebreid en kan dan ook een antwoord bieden op de meeste vragen waar je als gebruiker mee zit. Hier en daar is ze echter nog wat onvolledig of voor verbetering vatbaar. Er zit ook een handleiding in het ROM-geheugen van het toestel, wat zeer handig is want die heb je altijd bij.

4. Conclusie

Deze toestellen zijn niet voor alle daisygebruikers weggelegd. Je moet over een pc beschikken en toch ook de nodige aanleg hebben om hoogtechnologische hulpmiddelen te gebruiken.

Een echte testwinnaar durven we niet aanduiden. Beide toestellen hebben zo hun sterke eigenschappen. Wel duidelijk is dat de Victor Reader Stream veel meer toeters en bellen biedt dan de Milestone. De tekst-naar-spraak-mogelijkheid is daarbij ongetwijfeld de meest in

het oog springende nieuwigheid. Maar of dat nu betekent dat de Stream beter is, willen we niet beweren. Er zullen immers genoeg gebruikers zijn die deze vele extraatjes niet nodig hebben.

het lezen van daisyboeken, dan zal de Stream de betere keuze zijn; vind je de memorecorderfunctie het belangrijkste, dan zal de keuze eerder evolueren in de richting van de Milestone.

Concluderend zouden we kunnen stellen: hecht je meer belang aan

Evolutie van de lees- en schrijfhulpmiddelen voor blinden en slechtzienden

*Jan Engelen, KULeuven
Heidi Verhoeven - KOC*

Ter gelegenheid van het twintigjarig bestaan van Infovisie Magazine, organiseerden wij, samen met het KOC, KULeuven en Blindenzorg Licht en Liefde, in het najaar van 2006 een tentoonstelling over de evolutie van de lees- en schrijfhulpmiddelen voor blinden en slechtzienden. De tentoonstelling was opgebouwd rond acht thema's: productie van het papieren brailleschrift, braille als weergavemedium voor de computer, spraaksynthese als weergavemedium voor de computer, vergroting van het computerbeeld, leeshulpmiddelen voor slechtzienden, lees- en schrijfhulpmiddelen voor blinden, de adviesverlening rond hoogtechnologische hulpmiddelen en de Blind d Mobiel met het hulpmiddelen-aanbod van vandaag.

Geïnteresseerden die niet de tijd vonden om de tentoonstelling te bezoeken, kunnen in de vorige drie nummers en in dit nummer van Infovisie Magazine, de uitleg bij de verschillende thema-eilanden lezen en zo de evolutie van de hulpmiddelen volgen.

In de vorige nummers van deze jaargang beschreven we reeds de productie van het papieren brailleschrift, braille als weergavemedium voor de computer, spraaksynthese als weergavemedium voor de computer, vergroting van het computerbeeld, leeshulpmiddelen voor slechtzienden en lees- en schrijfhulpmiddelen voor blinden.

In dit laatste artikel beschrijven we de evolutie van de adviesverlening rond hoogtechnologische hulpmiddelen en belichten we nog even de Blind d Mobiel.

Evolutie van de adviesverlening rond hoogtechnologische hulpmiddelen

Adviesverlening is een niet te onderschatten aspect in het traject om te komen tot het meest adequate hulpmiddel. Een goed geïnformeerde hulpverlener en/of persoon met een handicap vormt de basisconditie voor een verantwoorde keuze. Infovisie (sinds 1986) en Vlibank (sinds 1991) trachten tegemoet te komen aan de

steeds groter wordende honger naar snelle informatie over alle nieuwe hulpmiddelen.

Infovisie en Infovisie Magazine

In het begin van de jaren tachtig liep aan de Katholieke Universiteit Leuven het onderzoeksproject 'Brilledruk' waarin Professor Guido François het plan uitwerkte voor zijn snelle brilledrukker: de bekende ELEKUL machine.

Regelmatig vroegen mensen hem en zijn medewerkers naar informatie over de andere moderne apparaten die langzamerhand op de markt begonnen te verschijnen, maar waar eigenlijk niemand het fijne van af wist. Daarom werd in 1985 de organisatie Infovisie opgezet en korte tijd later werd met het tijdschrift InfoVisie Magazine begonnen. De allereerste publicatie, nog voor het tijdschrift, van de

vzw Infovisie was echter een Belgische adressengids met een beschrijving van alle organisaties in het werkveld van personen met een visuele handicap, iets waar tot dan toe slechts een beperkt overzicht van bestond. Het voorwoord werd geschreven door wijlen Minister Steyaert.

De voornaamste bedoeling van InfoVisie Magazine was het verspreiden van informatie rond moderne, computergebaseerde hulpmiddelen en nieuws brengen over activiteiten die ermee verband hielden. Het richtte zich niet enkel naar specialisten maar naar iedereen, gebruikers inbegrepen, die met deze thematiek bezig was.

Ook nu nog vormt deze mix van beschrijvende artikels, testverslagen en technische steekkaarten (later 'fiches' gedoopt) de hoofd-moot van de inhoud. Dank zij het congres '6th International Workshop on Computer Applications for the Visually Handicapped' in 1990 waarvoor Infovisie en de Katholieke Universiteit Leuven samen instonden, kwam de samenwerking met Nederland (vooral met de huidige organisatie Visio) op gang.

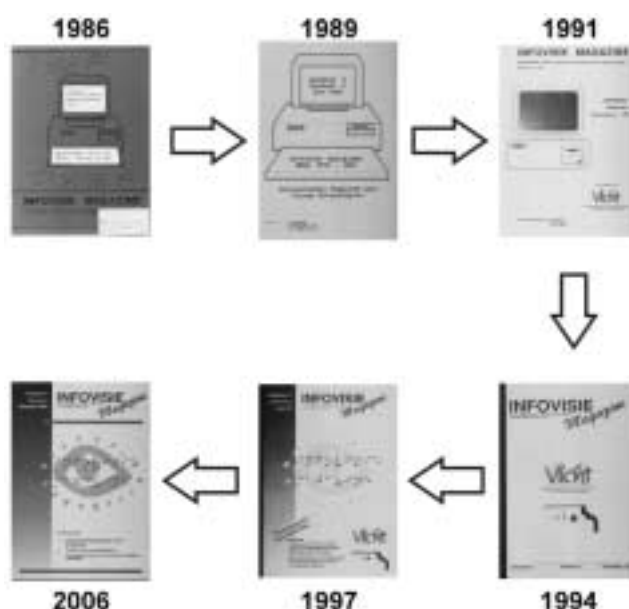
In eigen land werd in het begin van de jaren negentig ook de overkoepelende vzw Vlicht (Vlaams

Informatie- en Communicatiecentrum voor Handicap en Technologie) opgericht. De Infovisie-medewerkers werden nu Vlicht-medewerkers van de 'Cel Visus'. InfoVisie Magazine had intussen zijn nut bewezen en werd ook in dit Vlicht-kader verder uitgegeven.

Tegen het einde van de vorige eeuw werd het echter duidelijk dat de redactiegroep best wat groter kon worden en werden Blindenzorg Licht en Liefde en de Nederlandse organisaties Visio en Sonneheerdt in de redactieploeg opgenomen. In Vlaanderen werd Vlicht opgevolgd door een meer centraal georiënteerde groep, het KOC (Kennis- en Ondersteuningscentrum [rond handicap en technologie]).

Op dit ogenblik zijn Infovisie VZW en het KOC samen verantwoordelijk voor de uitgave van het tijdschrift. De huidige redactieploeg is echter ruimer en omvat een aantal externe specialisten.

Sinds kort is het elektronisch archief van InfoVisie Magazine volledig doorzoekbaar d.m.v. Picosearch. U vindt het archief op www.infovisie.be. Als u iets wil opzoeken surft u rechtstreeks naar: zoek.infovisie.be.

Al bijna 21 jaar bekleedt Infovisie Magazine een unieke positie binnen de lectuurvoorziening voor mensen met een visuele beperking. In zijn soort is Infovisie Magazine nog steeds het enige onafhankelijke tijdschrift in Europa.

Vlicht, KOC en Vlibank

In de jaren '80 had men op grote schaal vastgesteld dat de evolutie in de technologie ook het levenscomfort van personen met een handicap aanzienlijk kon verhogen. De technische hulpmiddelen die vanaf die periode ontwikkeld werden, maakten het mogelijk de kloof te verkleinen tussen enerzijds de normale vereisten die gesteld worden om een bepaalde activiteit te kunnen uitvoeren (zich verplaatsen, schrijven, communiceren, ...) en anderzijds de functionele moge-

lijkheden waarover een persoon met een handicap beschikt.

Door de grote variëteit in de aard en graad van een handicap en door de vele soorten activiteiten die mensen dagdagelijks willen uitvoeren in verschillende omgevingen, ontstond er een uitgebreid aanbod aan hulpmiddelen die precies beantwoordden aan de mogelijkheden waarover de gebruiker beschikt.

Dit aanbod werd zo uitgebreid dat de personen met een handicap en hun begeleiders er het noorden bij verloren.

Uit voorstudies die in '87 en '88 in opdracht van gemeenschapsministers R. Steyaert en J. Lenssens werden uitgevoerd, bleek de algemene wens van instellingen en organisaties voor personen met een handicap om een informatiecentrum voor hulpmiddelen op te richten. Vlicht vzw werd gesticht op 9 november 1989.

Vlicht wenste de beschikbaarheid en de kwaliteit van hulpmiddelen te verhogen door in de eerste plaats de relevante informatie te verzamelen en op geordende wijze ter beschikking te stellen van kandidaat-gebruikers en hulpverleners.

Om deze informatiefunctie zo optimaal mogelijk vorm te geven, werd van bij het begin geopteerd voor de ontwikkeling van een goed gestructureerd informatiesysteem: Vlibank. Vlibank is een geïllustreerde databank met beschrijvingen van hulpmiddelen, gegevens over de producenten en verdelers, prijsinformatie en afbeeldingen.

In 1990 werd de eerste Vlibank op diskettes, met bijhorende videoband, gepubliceerd. Deze Vlibank bevatte informatie over een 3000-tal hulpmiddelen. Omdat in die tijd nog niet iedereen over de nodige computerapparatuur beschikte, werd Vlibank in 1993 ook in boekvorm gepubliceerd. Maar liefst 9 boekdelen bevatten informatie over meer dan 8000 hulpmiddelen. Het aantal hulpmiddelen steeg enorm. De videoband werd dan ook steeds langer en minder gebruiksvriendelijk. In 1995 werd het betaalbaar om Vlibank op cd-rom te verspreiden. De volgende stap was het scannen van de volledige brochures van de hulpmiddelen. Dit vergde veel meer opslagruimte, dus al snel waren 4 schijfjes nodig om Vlibank te publiceren.

In 1996 werd Vlibank voor het eerst gepubliceerd op internet. Vlibank op cd-rom bleef eveneens bestaan.

In 2002 werd Vlicht opgevolgd door het **Kennis- en Ondersteuningscentrum (KOC)**. Een nieuwe versie van Vlibank op internet was nodig om de nieuwste technologische ontwikkelingen te volgen. Tevens werd de vormgeving van Vlibank op internet aangepast aan de stijl van de KOC-website en werden de opzoek-mogelijkheden verbeterd. Het KOC koos ervoor om Vlibank nog enkel via internet te verspreiden.

Op dit ogenblik bevat Vlibank informatie over meer dan 10 000 hulpmiddelen voor personen met een motorische, visuele, gehoor- of spraakhandicap en voor personen met een cognitieve handicap of leerstoornis.

Het verspreiden van de informatie over hulpmiddelen heeft mede als gevolg gehad dat personen met een handicap en hun begeleiders zich bewuster zijn geworden van de mogelijkheden van de technische hulpmiddelen. Hierdoor ontstaan heel wat vragen. Niet altijd kunnen deze met een zuiver technische omschrijving van een toestel beantwoord worden. Mensen willen weten of zij in hun specifieke situatie kunnen geholpen worden met deze toestellen.

Naar aanleiding van deze vragen ontstond binnen Vlicht geleidelijk

aan ook een adviserende taak. Hierbij trad VLICHT enerzijds op als een platform van waaruit dienstverleners verwezen werden naar bestaande diensten in verband met hulpmiddelen. Anderzijds behandelde Vlicht ook regelmatig vragen van individuele personen die samen met een begeleider op zoek waren naar het meest adequate hulpmiddel.

De ervaring die werd opgedaan bij deze individuele adviesverlening was zodanig waardevol dat het belangrijk was deze ook aan een breder publiek over te dragen via verschillende publicaties. In 1997 publiceerde VLICHT een studie over de organisatie van een dienstverlening die garanties moet bieden opdat het juiste hulpmiddel terecht komt bij de juiste persoon en voor het juiste gebruik. Deze studie zou later de basis vormen voor ontwikkeling van de methode voor persoonlijke adviesverlening.

In 2002 werd het KOC opgericht volgens de bepalingen van het Ministerieel Besluit van 13 juli 2002. Een van de bepalingen in dit besluit zegt dat personen met een handicap die een aanvraag aan het Vlaams Fonds willen richten voor tussenkomst voor hulpmiddelen of aanpassingen, beroep kunnen doen op persoonlijke en gespecialiseerde

persoonlijke adviesverlening. Bij die adviesverlening moet volgens het besluit een uniforme methodologie toegepast worden. Het uitwerken van die uniforme methodologie is één van de opdrachten van het Kennis- en OndersteuningsCentrum.

De methode die het KOC opstelde heeft als doel de betrokkenen met een zorgvraag, ongeacht die zorgvraag en ongeacht hun woonplaats, te voorzien van een vergelijkbare adviesverlening die resulteert in de aanschaf van een adequaat hulpmiddel. De methodische aanpak moet ook leiden tot een grondige motivatie in het adviesrapport dat door de adviseur wordt opgesteld. Dit rapport laat de Administratie toe een IMB-budget (Individuele Materiële Bijstand) toe te kennen.

De basisgedachte of het uitgangspunt van de denkwijze is zeer eenvoudig, maar van het aller grootste belang. Het adviesverleningsproces start vanuit de uitdrukkelijke wens van de persoon met een handicap om een activiteit waarmee hij problemen ondervindt, te kunnen uitvoeren. Om een hulpmiddel of aanpassing te selecteren als oplossing voor het probleem moet rekening gehouden worden met 3 basisgegevens:

1. De persoon met zijn functionele mogelijkheden
2. De activiteiten die de persoon wil uitvoeren
3. De situatie en de omgeving waarin de persoon wil functioneren

Meestal kunnen verschillende hulpmiddelen of aanpassingen een oplossing bieden. Die moeten grondig tegen elkaar afgewogen worden om uiteindelijk de meest doelmatige oplossing te weerhouden. De meest doelmatige oplossing is deze die het best aan de eisen vanuit die drie basisgegevens voldoet met de beste prijs / kwaliteitsverhouding.

Vanaf 1 februari 2004 moeten alle IMB-MDT's (Multidisciplinaire Teams) de methode toepassen bij de persoonlijke adviesverlening en is het gebruik van het vernieuwde adviesrapport verplicht voor nieuwe adviezen.

Blind d Mobiel

De rijdende tentoonstellingsruimte van Blindenzorg Licht en Liefde, gesponsord door de Cera Foundation, was eveneens aanwezig op de tentoonstelling. In de kleine vrachtwagen kon de bezoeker kennis maken met de meest recente

hulpmiddelen die vandaag verkrijgbaar zijn.

Ongeveer de helft van de beschikbare ruimte in de Blind d Mobiel wordt ingepalmd door computeraanpassingen: aangepaste toetsenborden, vergrotingsprogramma's, synthetische spraak, schermuitleesprogramma's, tekstherkenningsprogramma's, brailleleesregels, beeldschermen in verschillende schermgroottes, notitietoestellen en brailleprinters. Zowel Windows computers als de Macintosh komen hierbij aan bod. Aan de hand van al deze computerhulpmiddelen is het mogelijk om te demonstreren hoe je als niet- of slechtziend persoon met een computer kan werken en vooral welke toepassingen zo'n aangepaste computer zoal te bieden heeft.

Naast de computeraanpassingen is er een groot gamma leeshulpmiddelen aan boord: beeldschermloepen, voorleestoestellen, daisyspelers, de digikrant, ...

Tot slot zijn er ook een paar kleinere, sprekende hulpmiddelen beschikbaar: diverse aangepaste gsm's, kleurendetectors, voice recorders, MP3-spelers,

De dienstverlening in de Blind d Mobiel wordt verzorgd door

adviseurs die een jarenlange expertise hebben opgebouwd in het domein van hoogtechnologische hulpmiddelen. In de mobiele demoruimte kan men terecht voor informatie, vergelijkende demonstraties, advies en hulp bij de keuze van het hulpmiddel dat het best aansluit bij de noden en wensen van de gebruiker. Dit alles gebeurt in een onafhankelijke sfeer: met de Blind d Mobiel streeft men naar een uiterst volledig marktoverzicht, worden geen commerciële bindingen aangeknoopt met de leveranciers en worden geen hulpmiddelen verkocht. Objectiviteit is streefdoel nummer één.

Het contrast tussen de Blind d Mobiel en de tentoonstelling van de 'oude' hulpmiddelen was enorm! Verbazingwekkend hoe op zo'n korte tijd de hulpmiddelen geëvolueerd zijn en dan staan we waarschijnlijk nog maar aan het begin.

Dorp en stad: Sight Village en Sight City

Jeroen Baldewijns (Sight City) - Blindenzorg Licht en Liefde vzw
Gerrit Van den Breede (Sight Village) - KOC

Infovisie Magazine heeft dit jaar poolshoogte genomen op twee belangrijke hulpmiddelenbeurzen in de buurlanden. In mei ging Jeroen naar Sight City in Frankfurt (D) en in juli was Gerrit op Sight Village in Birmingham (GB). We zochten voor u uit welke witte konijnen de hulpmiddelenfabrikanten de afgelopen maanden weer uit hun hoge hoed wisten te toveren. We speurden hierbij niet alleen naar de nieuwe hulpmiddelen, maar waren evenzeer op zoek naar nieuwe trends in hulpmiddelenland. We vatten het in dit artikel samen per hulpmiddelensoort. Op Sight Village werden ook seminars georganiseerd (door de fabrikanten) over bepaalde producten; ook hiervan brengen we verslag uit.

1. Daisy

- *Trends*

Sinds de introductie van daisyboeken in Vlaanderen anderhalf jaar geleden, is daisy 'hot item'. De traditionele daisyspelers van Humanware, PlexTalk en Telex evolueren gestaag verder. Het

gewriemel om een graantje van het daisy-marktaandeel mee te pikken speelt zich in twee niches af: de toestellen die een zeer hoge mate van compactheid nastreven enerzijds en de apparaten die daisyboeken rechtstreeks van het internet plukken (streaming) anderzijds. Een kenmerk hebben beide alvast gemeen: ze gebruiken geen cd meer als drager voor het gesproken boek.

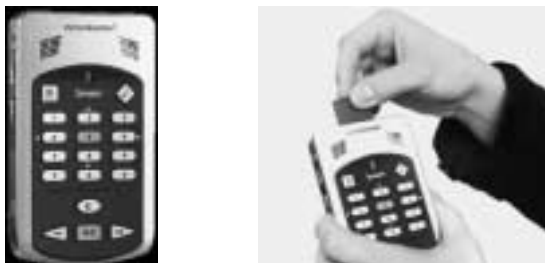
- *Producten*

Bij de compacte daisylezers vallen twee producten op.

De eerste is de **Milestone 311 Daisy** (van de Zwitserse fabrikant Bones), een zeer klein apparaatje dat drie functies combineert: een digitale stemrecorder, een MP3-muziekspeler en een daisyspeler. Via een USB-kabeltje sluit je het kleinood aan op de pc waarna je één of meer daisyboeken (inclusief

de navigatiestructuur) kan kopiëren naar het geheugen van de Milestone, die in een luciferdoosje past. Dit apparaat komt verder in dit nummer van Infovise Magazine nog uitvoerig aan bod.

Als tweede van dezelfde soort kunnen we de **Victor Reader Stream** (VRS) van Humanware vermelden. Het is een compacte speler (180 g) zonder cd-speler, met SD-geheugenkaart vanaf 2 GB. De speler lijkt op een kleine, eenvoudige rekenmachine. Het is de eerste flash-gebaseerde daisy-speler die daisyversie 2 (actueel) en versie 3 (toekomstig) kan lezen. Snelheid, toon en volume kunnen geregeld worden met twee toetsen aan de zijkant. Een gesproken boek laden via de USB 2-poort gaat erg snel. De ingebouwde herlaadbare batterij (4 uur laadtijd) heeft een autonomie van maar liefst 15 uren. De VRS heeft ingebouwde stereoluidsprekers, een microfoon (mono-opname) en een aansluiting voor een hoofdtelefoon. Twee Nuancespraaksynthesizers zijn ingebouwd; ze maken een

snelle taalwisseling mogelijk. De VRS wordt herkend als een USB-drive als hij aangesloten wordt op een Windows pc. De richtprijs bij de lancering op Sight Village bedraagt 280 euro. De fabrikant omschrijft de doelgroep van deze speler als volgt: pc-gebruikers met breedband internet en liefhebbers van gesproken boeken.

Code Factory, vooral bekend van spraak en vergrotingsprogramma's voor gsm komt dan weer met de **Mobile Daisy Player**, een daisy leesprogramma dat je op een Symbian-gsm kan installeren. Net zoals bij de Milestone kopieer je de daisyboeken eerst vanaf een pc naar de gsm.

Ook bij de 'internet daisyspelers' zagen we twee interessante toestellen. De Nederlandse **Orion Webbox** haalt zijn daisylectuur (maar daarnaast ook andere inhoud, zoals radioprogramma's) via een internetaansluiting binnen. Je kan de lectuur vervolgens lezen via de verassend eenvoudige bediening van het toestel. Belangrijk om weten is dat de Webbox het daisyboek niet intern opslaat. Iets gelijkaardigs zagen we bij de PlexTalk: een **prototype gebaseerd op de PTN-1**, maar dan zonder cd-gleuf en mét een internetaansluiting die het gewenste

daisyboek van het web (de server van de bibliotheek) plukt. En, er komt eindelijk een **afdekplaatje voor de PlexTalk PTN-1**, dat een aantal toetsen afdekt die niet gewenst zijn voor mensen die een zo eenvoudig mogelijk gebruik wensen.

2. Pda en gsm

- *Trends*

Net als daisy, behoren ook de aanpassingen voor gsm's en pda's (die overigens steeds dichter naar mekaar toegroeien) tot een bijzonder levendig hulpmiddelendomein. We zien hier twee duidelijke trends. De markt voor soft- en hardwarematige aanpassingen voor standaard gsm's en pda's lijkt nu pas echt open te breken. Daarnaast merk je dat de complexiteit van deze toestellen duidelijk veel te hoog gegrepen is voor een grote gebruikersgroep, waar fabrikanten van senioren-gsm's dan weer gretig op inpikken met de introductie van nieuwe toestellen.

- *Producten*

Terwijl softwaregigant Nuance het voorlopig houdt bij spraakweergave en vergroting voor Symbian gsm's, diversifiëren de andere fabrikanten hun productlijn ook naar andere

besturingssystemen. Bij het Spaanse Code Factory wordt er van zowel **Mobile Speak** (spraakweergave) als **Mobile Magnifier** (vergroting) een nieuwe versie aangeboden voor gsm's die onder Windows Mobile draaien alsook een variant voor pda's met Pocket PC. Ook Dolphin gaat mee met deze trend. **Pocket Hal** kennen we al een tijdje als een schermuitleesprogramma voor pda's die onder Pocket PC draaien. Nu is er ook Smart Hal voor gsm's met Windows Mobile.

Naast de software die vergroting of spraak kan genereren op een pda of gsm, komt er ook steeds meer hardware beschikbaar die een brailletoetsenbordje en/of brailleleesregeltje toevoegt aan de gsm. Dergelijke producten maken de gsm of pda een stuk gebruiksvriendelijker voor braillegebruikers, die de vreselijk kleine toetsjes kunnen negeren en een braillealternatief krijgen voor wat er op het beeldscherm te zien is. Kortom: smsjes worden voortaan op een brailletoetsenbord getypt en op braillecelletjes gelezen vanaf een hulpmiddeltje dat draadloos (Bluetooth) met de gsm communiceert (deze laatste kan dus in de handtas of vestzak blijven steken). We kenden al dergelijke producten zoals **EasyLink** van Optelec en

Conny van Baum. Op Sight City zagen we de nieuwkomer **Nine-point**, een viercellig brailleleesregeltje en een brailletoetsenbord in een supercompacte behuizing (www.abatec-ag.com).

Bovenstaand verhaal klinkt voor velen wellicht ingewikkeld, maar de producten zijn vaak niet minder complex in het gebruik. Speciaal voor deze doelgroep zijn er een paar nieuwe senioren-gsm's te melden: **Katharina**, **Big Easy** en **EasyUse**. Deze toestellen onderscheiden zich van de massa door hun goed toetsenbord en erg eenvoudige bediening (zie aankondiging en artikel in het vorig nummer van Infovisie Magazine).

Op Sight Village liep een seminarie met de titel '**smartphone of pda?**'. Het werd gegeven door een blinde jongeman die werkte bij de firma Dolphin. Uit zijn uiteenzetting onthouden we het volgende:

- Windows Mobile heeft een gelijklopende interface met de 'grote' Windows. Dat maakt dat het gebruik van Windows Mobile een 'vertrouwde' indruk geeft. Er zijn twee types van Windows-Mobile-gebruik: pda (pocket pc) en smartphones.
- Pocket PC is in de eerste plaats voor mobiel gebruik met de bedoeling om documenten te verwerken; productiviteit onder-

weg. Een draadloos Bluetooth-toetsenbord is aanbevolen. Pocket pc's hebben een aanraakscherm, meer geheugen en krachtigere processors dan smartphones. Pocket pc's gebruiken Pocket HAL (Dolphin) als screenreader. Pocket pc's zijn bedoeld om met twee handen te bedienen.

- Smartphones zien eruit als een gsm; dat is het belangrijkste uiterlijke herkenningspunt. Smartphones hebben geen aanraakscherm en zijn bedoeld om te bedienen met een hand. De smartphone 'Virgin Lobster' heeft bovendien ook een DAB (digitale radio) aan boord.
- Er volgde een demonstratie van een Windows-Mobile-smartphone met SmartHAL. Tijdens het opstarten is een muziekje voorzien zodat de gebruiker weet dat er iets aan de gang is dat hij niet mag onderbreken. SmartHAL informeert over de constant veranderende softkeys die links en rechts onder het scherm gepositioneerd zijn. Er zijn ook sneltoetsen om bijvoorbeeld snel het volume te verhogen of verlagen. De spreker was een voorstander van de ingebouwde woordvoorspelling in gsm's; veel mensen zijn echter terughoudend

om woordvoorspelling te gebruiken omdat ze het gevoel hebben dat het hun 'leven' overneemt ...

- Licenties voor smarHAL (en pocketHAL) zijn persoonsgebonden en NIET gebonden aan het apparaat. Met andere woorden: Als je een andere gsm koopt, kan de software gewoon meegaan. Dat is niet het geval bij al dit soort software.
- Dolphin (fabrikant) en RNIB (De grootste Engelse blindenorganisatie) helpen bij het installeren van software op de gsm/pda; er is een kleine kostprijs voor de gebruiker.

3. Computeraanpassingen

- *Trends*

Bij de computeraanpassingen is de algemene trend niet zozeer te zoeken in de ongebreidelde inventiviteit van de productontwikkelaars, maar in een door Microsoft gedicteerde wetmatigheid: een besturingsstelsel moet zo nu en dan in een heel nieuw kleedje gestopt worden. Producenten van computeraanpassingen werken dan ook met bijzonder veel ijver aan de Windows-Vista-versies van hun producten.

Verder valt het voortdurende streven naar miniaturisering van brailleleesregels op.

- *Producten*

AI Squared kwam als eerste over de eindmeet en presenteerde haar gloednieuwe **ZoomText versie 9.1** dat naadloos werkt onder Windows Vista, Office 2007 en de browser Firefox 2.0.

De transparante kenmerken (de zogenaamde 'eye candy') van Vista kunnen niet toegankelijk gemaakt worden. ZoomText schakelt deze kenmerken uit. De dual monitor mogelijkheid is pas mogelijk bij videokaarten die dat effectief ondersteunen: ATI of nVidia zijn twee voorbeelden hiervan. Bij installatie checkt ZoomText of er een geschikte videokaart aanwezig is en als dat zo is, wordt de dual monitor optie ingeschakeld. Een snelle 2 GHz-processor en 2 GB RAM-geheugen zijn aanbevolen.

Bij Dolphin en Freedom Scientific worden de Vista-versies van hun respectievelijke schermuitlees- en vergrotingsprogramma's aangekondigd maar nog schoorvoetend publiekelijk vertoond. Op Sight Village werd op een seminarie Jaws versie 8.0.2173U in combinatie met Vista gedemonstreerd door de vice-president van Freedom Scientific die verantwoordelijk is voor Jaws. We noteerden:

- Hij gebruikt al zes maanden een HP-laptop die door HP & Micro-

- soft geschonken werd en dat geheel werkt goed bij hem.
- Als je een nieuwe pc nodig hebt, is Vista een aan te raden keuze. Vista zal er wellicht zijn voor de eerstkomende 6 tot 8 jaar.
 - In het startmenu zit een zoekrobot (alles in Vista wordt geïndexeerd, ook e-mails) waar je kan typen zodat hij zoekt naar alles in het menu waarin het gezochte zit.
 - Met alt-tab staat het bureaublad in de reeks. Bij de log-in is Jaws actief; het wordt afgezet indien iemand anders inlogt waarvoor Jaws niet nodig is.
 - Office 2007 demo: Jaws heeft via alt-F1 een beknopt hulpscherm dat kan opgeroepen worden.
 - Jaws voorziet in toetsen die niet aanwezig zijn in Word, bv. om van tabel naar tabel te gaan, om naar de misgespelde woorden te gaan, om wijzigingen te overlopen, ...
 - RealSpeak (RS) wordt meegeleverd, naast Eloquence. Nadeel van RS is de tragere respons. Met een Jaws hotkey (sneltoets) kan snel geschakeld worden tussen de twee spraaksystemen.
 - FSReader Demo wordt meegeleverd maar werkt enkel met de gesproken Jaws daisy-handleiding. De FSReader bestaat ook als product dat apart kan gekocht worden.

Bij het Duitse Baum werd een feestje gebouwd rond **Cobra**, de nieuwe schermuitlezer/vergroter, die het huidige Virgo en Blindows zal laten samensmelten tot één product. Beide producten waren, na het samengaan van de bedrijven Baum en Frank Audiodata, immers onder een zelfde dak terechtgekomen. Verder zagen we bij deze producent ook de **MyStick**, een USB-staafje met daarop een mini schermuitlezer/vergroter, die je een elementaire vorm van spraakweergave en/of vergroting biedt als je ergens te velde op een andere dan je eigen pc moet kunnen werken. Noem het gerust een soort reservewiel naast je huidige screenreader/vergrotingsprogramma.

Verder zagen we als belangrijkste nieuwkomers de **SyncBraille** van HIMS (bekend van het pocket beeldschermloepje 'SenseView P430'), de Optelec **Alva BC 640** (40 cellen) en de volledige Vario **Connect**-serie van Baum (12, 24, 32 of 40 cellen). Baum biedt inmiddels een gamma aan met liefst 11 leesregelmodellen.

4. Pocket beeldschermloepjes

- *Trends*

Sinds enige tijd zijn de miniatuur beeldschermloepjes met een klein

TFT-schermje erg populair bij slechtzienden die een niet al te grote vergroting nodig hebben om te kunnen lezen. Vandaag dient zich de tweede generatie aan die heel wat extra's aanbiedt: een instelbare vergroting (door een optische of digitale zoom), een groter breedbeeldscherm en een 'freeze'-functie die het mogelijk maakt om het beeld tijdelijk te blokkeren. Dit laatste is bijvoorbeeld handig om een telefoonnummer uit het telefoonboek vergroot vast te pinnen en mee te nemen naar het telefoontoestel.

- *Producten*

De belangrijkste nieuwigheden die over de bovenstaande functionaliteit beschikken, zijn de **SenseView P430** van HIMS, de **Optelec Compact Plus** en de **QuickLook Zoom** van Asch Technologies. Meer informatie over deze toestellen kon u in het vorige nummer van IM vinden in het testverslag van tien pocket beeldschermloepjes. Vermeldenswaard is een optioneel verkrijgbaar, piepklein extern cameraatje dat je op de SenseView P430 kan klikken. Dit cameraatje moet schrijven met het toestelletje mogelijk maken. De SenseView is immers het enige toestelletje in zijn genre dat in standaarduitvoering niet over een schrijfmogelijkheid

beschikt. Helaas liet de kwaliteit van dit accessoire geen hoge kwalitatieve indruk op ons na. Op Sight Village was de eerste beeldschermloep met draadloze camera te zien; de **Cordless EEZEE-reader** van het Engelse Videospec (zie foto). Wellicht nemen andere fabrikanten dit concept binnen afzienbare tijd over.

5. Tekstherkenning

- *Trends*

Het idee van de **afdekplaten**, destijds gelanceerd door de HedoScan, begint ingang te vinden bij andere toestellen. Zo zijn nu ook de AudioCharta/CleaReader en de Baum Poët verkrijgbaar met een afdekplaatje. Dit attribuut biedt twee voordelen. Enerzijds kan het een voorleestoestel aanzienlijk makkelijker maken in het gebruik. Anderzijds kan je de leercurve aanpassen door voor een beginnende

gebruiker een aantal geavanceerde functietoetsen af te dekken, en ze pas beschikbaar te stellen zodra hij/zij de basisfuncties goed beheerst en oordeelt dat de geavanceerde functies er nog wel bij kunnen.

- *Producten*

Sedert een tijdje is er eindelijk terug een scanner met boekrand verkrijgbaar. De **Plustek Optic-Book 3600** maakt het mogelijk om uit boeken te scannen zonder de rug te beschadigen. Doordat de glasplaat doorloopt tot aan de rand van het toestel, kan je een flap naast de scanner naar beneden laten hangen, waardoor je de rug niet tegen de glasplaat moet aanduwen (en mogelijks beschadigen). Het toestel is in Vlaanderen verkrijgbaar bij Optelec en Sensotec.

Een laatste nieuwigheid op het gebied van OCR was een klein handscannertje (ter grootte van een computermuis) dat je vastneemt tussen duim en middelvinger, waarna de wijsvinger precies op de ingebouwde braillecel valt. Als je de **Top-Braille**, want zo heet het kleinoord, vervolgens over een tekst beweegt, word deze onmiddellijk herkend door een ingebouwd herkenningsprogrammaatje en

teken per teken op de braillecel weergegeven. Ervaring, met gelijkaardige ontwikkelingen in het verleden, leert dat we best enige voorzichtigheid aan de dag leggen in onze hoop dat dit prototype mag uitmonden in een afgewerkt en commercieel verkrijgbaar product.

De **Si Recognizer** is een Italiaans product dat voor het eerst buiten Italië getoond werd op de Sight Village beurs. Het is een geavanceerd tekstherkenningshulpmiddel om teksten te kunnen laten voorlezen op een hele reeks van oppervlakken zoals wijnflessen, verpakkingen, boeken, papieren, blikjes, ... Het werkt met een digitale camera die vanuit een tablet-pc (met aanraakscherm) bediend wordt. De onderstaande foto's tonen de nog wat experimentele opstelling.

6. Notitietoestellen

Het belangrijkste nieuws op dit front komt van de Duitse hulpmiddelenproducent Baum. Die heeft het Pronto 18 braillenotitietoestel, vier nieuwe broertjes geschonken. De **Pronto 40 Q** en **Pronto 40 B** met respectievelijk een Qwertz- en een brailletoetsenbord. Beide beschikken daarnaast over spraakweergave en 40 braillecellen. De **Pronto**

Foto 1: opstelling met tablet-pc, digitale camera op de achtergrond het 'fotoframe' met verlichting

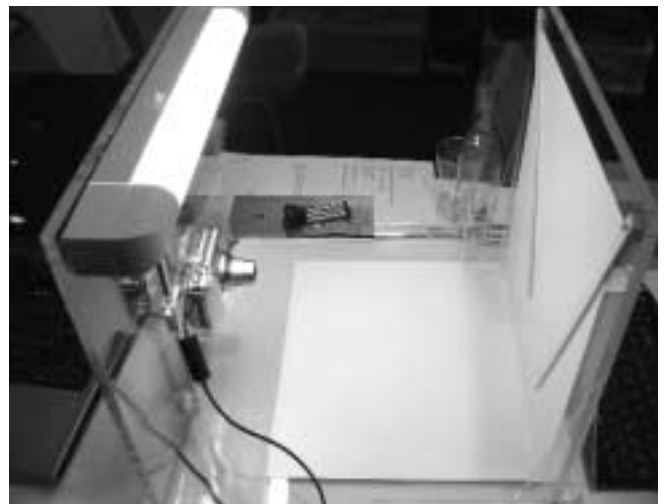

Foto 2: fotoframe voor het makkelijk nemen van een kwalitatieve foto

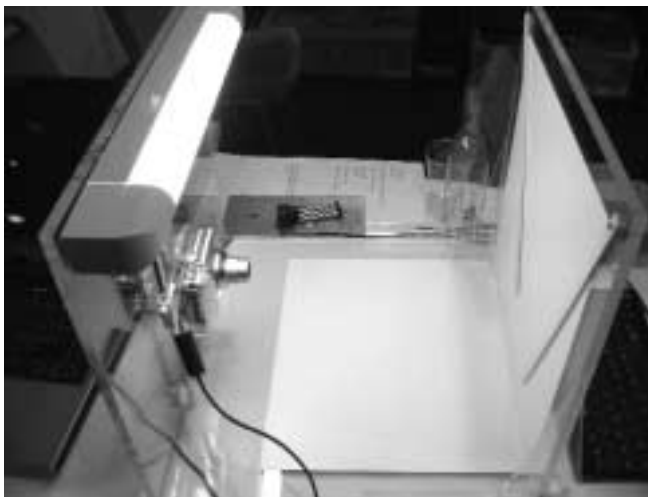

Foto 3: foto nemen van het etiket van een wijnfles in het speciale fotoframe

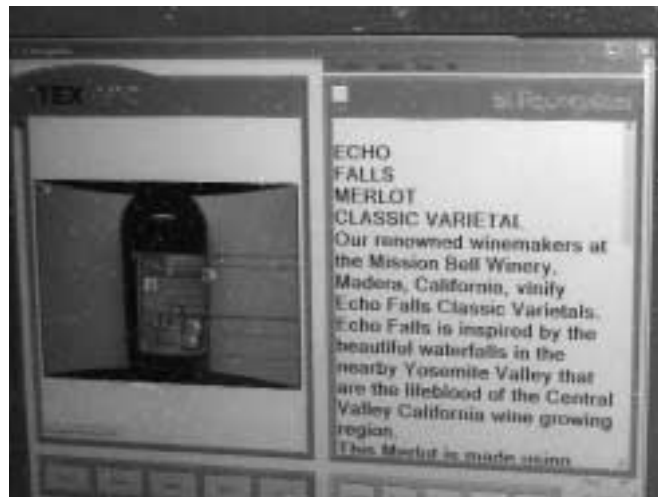

Foto 4: resultaat van het herkennen van het etiket van de wijnfles

QS en de **Pronto BS** hebben respectievelijk een Qwertz- en een brailletoetsenbord en beschikken qua feedback enkel over spraakoutput, zonder brailleweergave. Alle Pronto's hebben dezelfde uitgebreide functionaliteit als het reeds langer bestaande model met 18 braillecellen: een tekstverwerker, adresboek, agenda, MP3-speler,...

Daarnaast ontdekten we bij de Koreaanse producent HIMSE (bekend van het pocket beeldschermloepje 'SenseView P430') twee nieuwigheden. De **Voice Sense** is een notitietoestel met enkel spraakweergave, die een indrukwekkend uitgebreide functionaliteit biedt: agenda, adresboek, tekstverwerking, reken-

machine, mail, Web browser, chat programma, daisyspeler, MP3-speler, radio, BlueTooth, WiFi, slots voor CompactFlash en SD-geheugenkaartjes, ... Optioneel wordt zelfs een GPS-module aangeboden. Daarnaast toonde deze producent de **Braille Sense**, die een vergelijkbare functionaliteit biedt, aangevuld met 32 braillecellen.

7. Brailleschrijfmachines

U schrikt misschien bij het lezen van bovenstaand kopje, maar ja hoor ... er wordt zo nu en dan nog steeds een nieuwe brailleschrijfmachine op ons losgelaten. **Jot a Dot** heet de nieuwkomer waarmee Quantum Technology ons verblijdt. Het is een piepklein pichtmachientje dat je staand (!) gebruikt om onderweg korte notities in braillepapier te ponsen. Het kleine, fel gekleurde toestelletje oogt sympathiek en wordt aan een halslint megedragen en gebruikt. Het print je notities mechanisch in zespuntsbraille op kleine velletjes papier. Een gat in de markt? ... De toekomst zal het uitwijzen.

8. Sprekende polshorloges

Sinds lang is er vraag naar een goed Nederlands/Vlaams sprekend

polshorloge. Op Sight Village werd de **FreeVox**, een NL-sprekend polshorloge (unisex), voor het eerst aan het publiek voorgesteld. Het ging echter nog om een dummy waarvan enkel de Engelse spraak kon beluisterd worden. Dat klonk alvast erg zuiver en helder. Volgens de producent, Freedom Scientific, zou omstreeks het jaareinde de Freevox verkrijgbaar zijn met alvast de volgende talen: Vlaams-Nederlands, Nederlands, UK-Engels, USA-Engels, Frans, Duits, Portugees en Arabisch. Er is gekozen voor goede geluidskwaliteit en daarom werd veel aandacht besteed aan de keuze van de ingebouwde luidspreker. Het volume is instelbaar in drie stappen. Er staan twee knoppen op de bovenzijde; de linkerknop voor de tijdweergave, de rechter voor het menu. De ingebouwde batterij is herlaadbaar. Het herladen (nodig na 2 weken gebruik) gebeurt in een dockingstation dat tegelijkertijd met een atoomklok verbinding maakt en de tijd van het polshorloge auto-

matig juist instelt; erg handig bij wisselingen van zomer- en winteruur. Aan de linkerkant van het horloge is een uitsparing voor de connector van het dockingstation; het horloge wordt op z'n linker-

zijkant in de dockingstation geplaatst. Er is een klik voel- en hoorbaar als je het horloge in het laadstation legt. In juli 2007 werd gesproken van een richtprijs van 190 euro.

Foto 1: Freevox horloge aan de pols

Foto 2: close-up van de Freevox

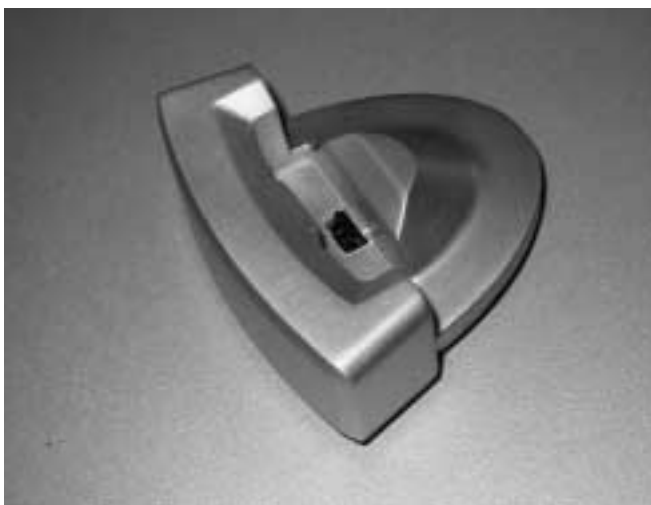

Foto 3: het dockingstation voor het opladen en de automatisch tijdsinstelling

Foto 4: Freevox in haar dockingstation

9. Muziek componeren

Op Sight Village werd een seminarie over muziek componeren

gehouden door een blinde muzikant van de firma Dancing Dots (USA). We overlopen puntsgewijs de demonstratie:

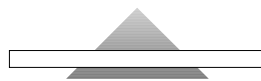
- De pc was uitgerust met het schermuitleesprogramma Jaws 7.
- De demo begint met het scannen van een lichtjes vergeelde afdruk van een muziekpartituur.

SharpEye is de naam van de gebruikte scansoftware; dit programma is erg grafisch en daardoor niet toegankelijk. Een ziende kan de scanfouten echter snel verbeteren.

- Vervolgens speelt een bekende muzieksoftware, **Lime**, het gescande muziekstuk voor; daarbij zijn de herkenningsfouten duidelijk hoorbaar.
- Als derde stap komt **GoodFeel** aan bod om het in braille om te zetten. De blinde kan, via de braillecontrole, fouten in de muzieknotatie lokaliseren en rechtzetten. Dat rechtzetten

gebeurt synchroon in de brailleversie en in de notenbalken op de ziende versie. Het is mooi om te zien hoe dat in z'n werk gaat.

- Het is ook mogelijk zelf muziek te componeren. Dat gaat via een MIDI-keyboard. De notenbalken verschijnen in Lime, de braillepresentatie komt in een ander venster beschikbaar. Zowel de visuele notenbalken als de braillevoorstelling kunnen afgeprint worden.
- Als extra volgt een demo van de software Sonar versie 6 Production Edition. Met Sonar kan je audioproducties maken. Sonar geeft midi en audiotracks. De demonstrator voegt verschillende instrumenten samen tot een geheel; om zo het werkingsprincipe van Sonar te tonen.

Websites: selectie van de redactie

We presenteren u een vijftal van de meest in het oog springende websites die wij graag onder uw aandacht willen brengen. De sites zijn alfabetisch geschikt.

Audio Epics - www.audio-epics.com

Site waar het luisterspel nieuw leven wordt ingeblazen. Er zijn zowel Engelse als Nederlandstalige verhalen verkrijgbaar. Het verhaal 'De wezens van het woud' is een Vlaams sprookje dat op 3 schijfjes is uitgebracht; fragmenten zijn online te beluisteren.

De gekleurde bril van - www.degekleurdebrilvan.nl/berichten/

Op deze Nederlandse site 'bloggen' Esther, Ine, Wim, Bram en Bart. Ze houden zelf hun online dagboek bij en vertellen over het leven met een visuele beperking. Anderen kunnen zo meeprofiteren van hun ervaringen. Sensus, een Nederlandse organisatie voor zorg, onderwijs en diensten voor slechtziende en blinde mensen, vindt het belangrijk deze weblog mogelijk te maken om op deze manier meer begrip te kweken voor het leven met een visuele beperking.

Kitchen Sinc - www.kitchensinc.net

Kitchen Sinc is een Engelstalige website van een blinde Amerikaan die toegankelijke computerspelletjes programmeert. De spelletjes zijn gratis te downloaden van zijn website. Er zijn spelletjes voor DOS en Windows beschikbaar.

Lecticus.nl - www.lecticus.nl

Lecticus.nl is een online winkel voor luisterboeken. Na het downloaden van een Lecticus luisterboek kunt u het thuis op uw pc beluisteren, of onderweg met uw mobiele muzikspeler. Niet iedereen heeft een MP3-speler of iPod. Daarom heeft Lecticus een eigen MP3-speler ontwikkeld specifiek voor het beluisteren van luisterboeken.

Vilans - www.vilans.nl

Vilans is een kenniscentrum uit Nederland dat de levenskwaliteit van mensen met beperkingen verbetert. Zij bieden praktische kennis over langdurende zorg, welzijn en wonen. Ze helpen aanbieders van producten en diensten op het terrein van langdurende zorg, welzijn en wonen hun aanbod beter af te stemmen op de vraag van mensen met beperkingen en hun naasten. Vilans werkt vanuit een integrale benadering: alle aspecten van leven met en zorgen voor mensen met een functiebeperking komen aan bod. Sinds 2 oktober '07 heeft Vilans ook een webwinkel geopend. In deze webwinkel vindt u alle producten van Vilans: van boek tot dvd, van brochure tot keuzewijzer en rapport. Veel producten zijn kosteloos te downloaden.

De bekende Nederlandse organisatie iRv (Hoensbroek) is in juli 2007 in Vilans opgegaan.

Agenda

17 tot 19 januari 2008 (*)

ZieZo-beurs: beurs over leven met een visuele beperking

Beurs over hulpmiddelen, diensten en vrijetijdsbesteding voor slechtzienden en blinden. De toegang is gratis. De beurs richt zich tot het grote publiek.

Plaats: Euretco Expo, Houten, Nederland

Info: Vereniging Ziezo
Nederland
E-mail: info@ziezo.org
Website: www.ziezo.org

28 februari 2008 (*)

European eAccessibility Forum

Accessible e-books: an opportunity for the disabled

2de Europees forum in zijn reeks; met deze keer als onderwerp de toegankelijkheid van elektronische boeken. Dit evenement richt zich hoofdzakelijk tot professionelen.

Plaats: Cité des Sciences et de l'Industrie, Parijs, Frankrijk

Info: Telefoon: +33 1 44 27 34 35
Website:
http://inova.snv.jussieu.fr/evenements/colloques/ebooks/Description/index_en.php

10 tot 15 maart 2008

CSUN conference

23ste internationale en jaarlijkse conferentie over technologie en personen met een handicap. De organisatie is in handen van de Californische staatsuniversiteit in Northridge. Deze conferentie, die in parallel met een van de grootste Amerikaanse hulpmiddelenbeurzen doorgaat, richt zich hoofdzakelijk tot professionelen.

Plaats: Los Angeles Airport Marriott and Renaissance Montura hotels, Los Angeles, Verenigde Staten

Info: Center on Disabilities
Verenigde Staten
Telefoon: +1 818 677 2578
E-mail: conference@csun.edu
Website: www.csun.edu/cod/

25 tot 29 maart 2008

International Congress for Blind and Partially Sighted Children

Eerste internationaal congres voor blinde en slechtziende kinderen. Het doel van het congres is een forum te bieden aan blinde en slechtziende tieners van over de hele wereld. Tijdens de bijeenkomst wordt er in groep gereflecteerd over hun huidige situatie om van daaruit hun wensen en noden door te geven aan beleidsmakers. In totaal kunnen 24 tieners (meisjes en jongens) deelnemen die de 6 regio's uit de wereld vertegenwoordigen. Deze conferentie richt zich tot kinderen met een visuele handicap tussen 14 en 16 jaar oud die aan een aantal voorwaarden dienen te voldoen; zie website.

Plaats: ONCE Educational Resource Centre 'Santiago Apostol', Pontevedra, Spanje

Info: WBU
c/o ONCE
Spanje
Telefoon: +34 91 589 45 33
E-mail: umc@once.es
Website: www.once.es

7 tot 9 mei 2008

SightCity: hulpmiddelenbeurs over geavanceerde hulpmiddelen

Beurs over geavanceerde hulpmiddelen voor slechtzienden en blinden. De toegang is gratis. De beurs richt zich tot het grote publiek.

Plaats: Sheraton Airport Hotel, Frankfurt, Duitsland

Info: SightCity Frankfurt
c/o Metec AG
Duitsland
Telefoon: +49 7 11 66 60 30
E-mail: info@sightcity.net
Website: www.sightcity.net

11 tot 13 Juni 2008

AUTONOMIC: Internationaal Salon over zelfstandigheid bij alle leeftijden

Beurs over hulpmiddelen en diensten die bijdragen tot een zelfstandiger leven voor senioren en personen met een beperking. De toegang is gratis. De beurs richt zich tot het grote publiek.

Plaats: Paris Expo - Porte de Versailles – Hall 4, Parijs, Frankrijk

Info: ADES Organisation
Frankrijk
Telefoon: +33 1 46 81 75 00
E-mail: info@autonomic-expo.com
Website: www.autonomic-expo.com/paris/2006/us/

7 tot 11 juli 2008 (*)

ICCHP 2008: International Conference on Computers Helping People with Special Needs

Elfde internationale conferentie over hoe computertechnologie behulpzaam kan zijn voor personen met een handicap en specifieke behoeftes. Op 7 en 8 juli wordt een preconferentie gehouden met workshops en seminars. Deze conferentie richt zich hoofdzakelijk tot professionelen.

Plaats: Johannes Kepler University, Linz, Oostenrijk

Info: ICCHP Conference Office
Oostenrijk
Telefoon: +43 732 2468 1291
E-mail: icchp@aib.uni-linz.ac.at
Website: www.icchp.org

7 tot 11 juli 2008

Vision 2008: 9th International Conference on Low Vision

Internationale conferentie over low vision. Deze conferentie richt zich hoofdzakelijk tot professionelen.

Plaats: Palais des Congrès de Montréal, Montréal, Canada

Info: Secretariat of the 9th International Conference on Low Vision
Canada
Telefoon: +1 514 395 1808
E-mail: vision2008@opus3.com
Website: www.opto.umontreal.ca/vision2008

15 tot 17 juli 2008

Sight Village 2008

Hulpmiddelenbeurs met een groot aandeel Britse producenten van geavanceerde hulpmiddelen voor personen met een visuele handicap. Naast het beursgedeelte worden er ook lezingen gehouden over onderwerpen die verband houden met hulpmiddelen. Deze beurs richt zich tot het grote publiek en de toegang is gratis.

Plaats: Clarendon Suites, Hagley Road, Birmingham, Groot-Brittanië

Info: Stewart Morehead
Queen Alexandra College
Groot-Brittanië
Telefoon: +44 121 428 5050
E-mail: sv@qac.ac.uk
Website: www.sightvillage.org

4 tot 7 januari 2009

200ste verjaardag Louis Braille: Internationale conferentie

Internationale conferentie ter gelegenheid van de 200ste verjaardag van de uitvinder van het brailleschrift, Louis Braille. Een voorlopig programma kan gedownload worden vanaf de hieronder vermelde website.

Plaats: Parijs, Frankrijk

Info: Christian Coudert
Frankrijk
Telefoon: +33 1 44 49 27 27
E-mail: ch.coudert@avh.asso.fr
Website: www.avh.asso.fr/index.php?module=18&infos=232

(*): Activiteiten waar het KOC en/of Infovise vzw aan deelnemen.

Technische fiche

Daisyspelers

Milestone 311 Daisy

Basiskenmerken

Versie: onbekend

Uitvoering: autonoom apparaat

Opnamemogelijkheid: ja (audio, geen daisy)

Aanvullende informatie

- De Milestone 311 Daisy (verder Milestone) is van oorsprong een digitale geluidsrecorder, maar nu met toegevoegde daisyspeler.
- De gesproken boeken worden op een geheugenkaartje (SD-card) geladen en kunnen door de Milestone weergegeven worden. Het geheugenkaartje past in een sleuf die aan de zijkant van het apparaat voorzien is.
- De Milestone heeft een ingebouwde luidspreker maar er kan ook een hoofdtelefoon aangesloten worden.
- Met de meegeleverde USB-kabel wordt de Milestone met de pc of Mac verbonden alsof het een extra harde schijf zou zijn. Gesproken daisylectuur kan zo eenvoudig gekopieerd worden van de computer naar de Milestone. Er kunnen meerdere boeken op één geheugenkaart geladen worden.
- De oorspronkelijke functie van digitale memorecorder blijft beschikbaar.
- De Milestone is ook zonder daisyfunctie beschikbaar; maar de mogelijkheid voor het lezen van gesproken daisyboeken kan steeds toegevoegd worden.
- Aansluitingen: hoofdtelefoon en netadapter/lader.
- Voeding: ingebouwde herlaadbare batterij, lichtnet.
- Afmetingen: 8,5 x 5,4 x 1,4 cm.
- Gewicht: 49 g.

Producent

BONES

Zentralstrasse 68

8212 Neuhausen

Zwitserland

Telefoon: +41 41 726 42 70

Fax: +41 52 672 28 24

E-mail: info@bones.ch

Web: www.bones.ch/pages/ger/produkte/milestone311daisy.html

Leveranciers en prijzen

- **België:** Data Braille Service, Erococ, Freedom Scientific, Integra, Optelec en Sensotec: € 359 tot 370
(oktober 2007, incl. BTW)
- **Nederland:** Freedom Scientific, Optelec, Slechtziend.nl en Worldwide Vision: € 360
(oktober 2007, incl. BTW)

Technische fiche

Daisyspelers

VictorReader Stream

Basiskenmerken

Versie: onbekend

Uitvoering: autonoom apparaat

Opnamemogelijkheid: ja (enkel audio, geen daisy)

Aanvullende informatie

- De VictorReader Stream (verder Stream) is een daisyspeler die werkt met een geheugenkaart (SD-card).
- De Stream is in staat het volgende weer te geven: daisyboeken, andere boeken (zoals gesproken boeken uit de reguliere handel), muziek (MP3, Wav of OGG), tekstboeken (HTML-, XML- of TXT-documenten) en notities (memorecorder).
- Op de voorzijde bevindt zich een numeriek toetsenbord met daarnaast nog 6 andere bedieningstoetsen.
- Snelheid, toon en volume kunnen geregeld worden met twee toetsen aan de zijkant.
- De gesproken boeken worden op het geheugenkaartje (SD-card) geladen via de USB-verbinding.
- De Stream wordt voor een optimale geluidswaergave voornamelijk met een oortelefoon gebruikt, maar bevat ook een ingebouwde luidspreker.
- Om de batterijen niet nodeloos te belasten, schakelt het toestel zich automatisch uit na 35 minuten van inactiviteit.
- Standaard meegeleverd: draagtasje, 2 USB-kabels, oortelefoon, netadapter/lader, Engelse handleiding op cd.
- Optioneel: geheugenkaart (SD-card).
- Aansluitingen: USB, oortelefoon en netadapter/lader.
- Voeding: ingebouwde herlaadbare batterij, lichtnet.
- Afmetingen: 11,7 x 6,6 x 2,2 cm.
- Gewicht: 180 g.

Producent

HUMANWARE

Russell Smith House

2 Bullmat Business Centre

Northampton Road

Rushden, Northamptonshire NN10 6AR

Groot-Brittannië

Telefoon: +44 1933 415 800

Fax: +44 1933 411 209

E-mail: eu.info@humanware.com

Web: [www.humanware.com/en-](http://www.humanware.com/en-europe/products/digital_talking_books/portable_cd_and_flash_player/_details/id_81/victorreader_stream.html)

[europe/products/digital_talking_books/portable_cd_and_flash_player/_details/id_81/victorreader_stream.html](http://www.humanware.com/en-europe/products/digital_talking_books/portable_cd_and_flash_player/_details/id_81/victorreader_stream.html)

Leveranciers en prijzen

- **België:** Integra, Optelec, Sensotec: € 349 tot 395
(oktober 2007, incl. BTW)
- **Nederland:** LVBC, Optelec: € 349
(oktober 2007, incl. BTW)

Technische fiche

Vergrotingsprogramma's

iZoom Web

Basiskenmerken

Versie: 2.0

Ontworpen voor: Windows 2000/XP/Vista

Vergroting: -

Gladde randen (smooth fonts)

Kleuren instelbaar

Beeld inverteerbaar

Hogere resoluties ondersteund

Aanvullende informatie

- iZoom is een gratis vergrotingsprogramma dat functioneert vanaf een website waardoor de invloed op het besturingssysteem van de eigen pc minimaal is. Het volstaat om naar de website te gaan om te starten.
- Er zijn 8 verschillende vergrotingsmodes beschikbaar waaronder volledig scherm, lens, lijn en split screen.
- De focus van het actieve item (muispijl, tekstcursor, ok-knop, ...) op het scherm wordt automatisch gevolgd.
- Izoom spreekt ook uit wat er gebeurt op het scherm.
- Izoom is in staat allerlei kleurencombinaties te maken met voor- en achtergrond. Daarbij kunnen helderheid, contrast en kleurverzadiging ingesteld worden.
- Het programma kan de muispijl beter zichtbaar maken door vorm, kleur en grootte aan te passen.
- Het programma iZoom is ook beschikbaar op een USB-stick zodat het in principe vanaf elke computer kan werken.
- Minimum vereisten: Intel Pentium III processor 1GHz, 512 MB werkgeheugen, 5 MB hardeschijfruimte en Internet Explorer 6 of hoger. Een gemiddelde videokaart wordt sterk aanbevolen voor een optimale werksnelheid; de producent van iZoom adviseert een NVIDIA GeForce FX videokaart.

Producent

ISSIST

Verenigde Staten

Telefoon: +1 201 984 5687

E-mail: info@issist.com

Website: www.issist.com/index.asp?page=iZoomWeb

Leveranciers en prijzen

- **België:** gratis via www.issist.com/index.asp?page=iZoomWeb
- **Nederland:** gratis via www.issist.com/index.asp?page=iZoomWeb
iZoom stick-versie: € 249 (slechtziend.nl)

Adressen Leveranciers

ADVANCED TECHNICS

Tweehuizenweg 81, bus 9
B - 1200 Brussel
Telefoon: +32 (0)2 763 09 08
Fax: +32 (0)2 770 58 13
E-mail: info@advtechnics.com
Web: www.advtechnics.com

BABBAGE AUTOMATION

Flintdijk 16
NL - 4706 JT Roosendaal
Telefoon: +31 (0)165 53 61 56
Fax: +31 (0)16 554 40 40
E-mail: info@babbage.com
Web: www.babbage.com

BLINDENZORG

LICHT EN LIEFDE

Hulpmiddelendienst
Oudenburgweg 40
B - 8490 Varsenare
Telefoon: +32 (0)50 40 60 52
Fax: +32 (0)50 38 64 83
E-mail: hulpmid@blindenzorglicht-enliefde.be
Web: www.blindenzorglichtenliefde.be

BRAILLELIGA

Engelandstraat 57
B - 1060 Brussel
Telefoon: +32 (0)2 533 32 11
Fax: +32 (0)2 537 64 26
Email: info@braille.be
Web: www.brailleliga.be

DATA BRAILLE SERVICE

Antwerpsesteenweg 96
B - 2940 Hoevenen-Stabroek
Telefoon: +32 (0)3 828 80 15
Fax: +32 (0)3 828 80 16
E-mail: info@databraille.be
Web: www.databraille.be

DE CEUNYNCK NV

Kontichsesteenweg 36
B - 2630 Aartselaar
Telefoon: +32 (0)3 870 37 51
Fax: +32 (0)3 887 19 20
E-mail: l.herremans@deceunynck.be
Web: www.deceunynck.be

DOX+SYCADA

Burgemeester Stramanweg 108E
NL - 1101 AA Amsterdam
Fax: +31 (0) 20-3116509
E-mail: info@doxplus.nl
Web: www.telefoonsvoor.nl

ERGRA ENGELEN

Kerkstraat 23
B - 2845 Niel
Telefoon: +32 (0)3 888 11 40
Fax: +32 (0)3 888 14 36
E-mail: jos.engelen@ergra-engelen.be
Web: www.ergra-engelen.be

ERGRA LOW VISION

Carnegielaan 4 - 14
NL - 2517 KH Den Haag
Telefoon: +31 (0)70 311 40 70
Fax: +31 (0)70 311 40 71
E-mail: info@ergra-low-vision.nl
Web: www.ergra-low-vision.nl

EROCOS INTERNATIONAL

Dr. Van de Perrestraat 176-178
B - 2440 Geel
Telefoon: +32 (0)14 76 55 20
Fax: +32 (0)14 76 55 21
E-mail: info@erocos.be
Web: www.erocos.be

ESCHENBACH OPTIK BV

Osloweg 134
NL - 9723 BX Groningen
Telefoon: +31 (0)50 541 25 00
Fax: +31 (0)50 541 05 82
E-mail: mail@eschenbach-optik.nl
Web: www.eschenbach-optik.nl

EUROBRILLE BELGIUM

Daillylaan 90-92
B - 1030 Brussel
Telefoon: +32 (0)2 241 65 68
Fax: +32 (0)2 215 88 21
E-mail: boutique@eurobrille.fr
Web: www.eurobrille.fr

EVISION OPTICS

Carnegielaan 6
NL - 2517 KH Den Haag
Telefoon: +31 (0)70 311 40 90
Fax: +31 (0)70 311 40 91
E-mail: info@evision.nl
Web: www.evision.nl

FOCI

Tijs van Zeventerstraat 29
NL - 3062 XP Rotterdam
Telefoon: +31 (0)10 452 32 12
Fax: +31 (0)10 452 32 12
E-mail: info@foci.nl
Web: www.foci.nl

FREEDOM ADL BV

Tweelingenlaan 123
NL - 7324 BE Apeldoorn
Telefoon: +31 (0)55 323 09 07
Fax: +31 (0) 55 323 09 08
E-mail: info@freedomadl.nl
Web: www.freedomadl.nl

**FREEDOM SCIENTIFIC BELGIUM
BVBA**

Steenweg op Gierle 339 B
B – 2300 Turnhout
Telefoon: +32 (0)14 43 69 00
Fax: +32 (0)14 43 69 01
E-mail: info@freedomscientific.be
Web: www.freedomscientific.be

**FREEDOM SCIENTIFIC BENELUX
BV**

Tweelingenlaan 123
NL - 7324 BE Apeldoorn
Postbus 4334
NL - 7320 AH Apeldoorn
Telefoon: +31 (0)55 323 09 07
Fax: +31 (0) 55 323 09 08
E-mail: info@freedomscientific.nl
Web: www.freedomscientific.nl

INTEGRA

Naamsesteenweg 386
B - 3001 Heverlee
Telefoon: +32 (0)16 35 31 30
Fax: +32 (0)16 35 31 44
E-mail: info@integra-belgium.com
Web: www.integra-belgium.com

KOBA VISION

De Oude Hoeven 6
B - 3971 Leopoldsburg
Telefoon: +32 (0)11 34 45 13
Fax: +32 (0)11 34 85 25
E-mail: info@kobavision.be
Web: www.kobavision.be

KOMFA

Postbus 3041
NL – 3760 DA Soest
Telefoon: +31 (0)35 588 55 83
Fax: +31 (0)35 588 55 84
E-mail: info@komfa.nl
Web: www.komfa.nl

LVI BELGIUM

Bouwelsesteenweg 18a
B - 2560 Nijlen
Telefoon: +32 (0)3 455 92 64
Fax: +32 (0)3 455 92 88
E-mail: info@lvi.be
Web: www.lvi.be

LVBC

James Wattstraat 13B
NL - 2809 PA Gouda
Telefoon: +31 (0)182 525 889
Fax: +31 (0)182 670 071
E-mail: info@lvbc.nl
Web: www.lvbc.nl

N. JONKER

Duifhuis 5
NL - 3862 JD Nijkerk
Telefoon: +31 (0)33 245 37 05
Fax: +31 (0)33 245 00 04
E-mail: n.jonker@hccnet.nl

**O.L.V.S. OPTICAL
LOW VISION SERVICES**

Loolaan 88
NL - 2271 TP Voorburg
Telefoon: +31 (0)70 383 62 69
Fax: +31 (0)70 381 46 13
E-mail: info@slechtzienden.nl
Web: www.slechtzienden.nl
www.loepen.nl

OPTELEC BELGIE

Baron Ruzettelaan 29
B - 8310 Brugge
Telefoon: +32 (0)50 35 75 55
Fax: +32 (0)50 35 75 64
E-mail: info@optelec.be
Web: www.optelec.be

OPTELEC NEDERLAND

Breslau 4
NL - 2993 LT Barendrecht
Telefoon: +31 (0) 88 678 35 32
Fax: +31 (0) 88 678 35 00
E-mail: info@optelec.nl
Web: www.optelec.nl

RDG KOMPAGNE

Postbus 310
NL - 7522 AH Enschede
Telefoon: +31 (0)30 287 05 64
Fax: +31 (0)30 289 85 60
E-mail: info@rdgkompagne.nl
Web: www.rdgkompagne.nl

REINECKER REHA TECHNIK NL

Oudenhof 2D
NL - 4191 NW Geldermalsen
Telefoon: +31 (0)345 585 160
Fax: +31 (0)345 585 169
E-mail: reinecker.nl@worldonline.nl
Web: www.lowvision-shop.nl

SAARBERG

Postbus 222
NL - 4200 AE Gorinchem
Telefoon: +31 (0)18 361 96 25
Fax: +31 (0) 18 361 97 36
E-mail: info@saarberg.info
Web: www.saarberg.info

SENSOTEC

Gistelsesteenweg 112
B - 8490 Varsenare
Telefoon: +32 (0)50 39 49 49
Fax: +32 (0)50 39 49 46
E-mail: info@sensotec.be
Web: www.sensotec.be

SLECHTZIEND.NL

Sint-Annastraat 93
NL - 6524 EJ Nijmegen
Telefoon: +31 (0)24 3600 457
Fax: +31 (0)24 3600 708
E-mail: info@slechtziend.nl
Web: www.slechtziend.nl

STICHTING SPITS

Blijdestijn 15
NL - 6714 DX Ede
Telefoon: +31 (0)318 63 16 82
E-mail: info@stichtingspits.nl
Web: www.stichtingspits.nl

VAN HOPPLYNUS VISION CARE

Koningsstraat 101
B - 1000 Brussel
Telefoon: +32 (0)2 214 09 50
Fax: +32 (0)2 214 09 57

VAN LENT SYSTEMS BV

Dommelstraat 34
NL - 5347 JL Oss
Telefoon: +31 (0)412 64 06 90
Fax: +31 (0)412 62 60 25
E-mail: info@vanlentsystems.com
Web: www.vanlentsystems.nl

WORLDWIDE VISION

Luxemburgstraat 7
NL - 5061 JW Oisterwijk
Telefoon: +31 (0)13 528 56 66
Fax: +31 (0)13 528 56 88
E-mail: info@worldwidevision.nl
Web: www.worldwidevision.nl

Colofon

INFOVISIE MAGAZINE

Driemaandelijks tijdschrift over technische hulpmiddelen voor blinde en slechtziende mensen. Verkrijgbaar in zwartdruk, in gesproken vorm op daisy-cd en in elektronische vorm als HTML-bestand. De elektronische leesvorm is gratis en wordt verzonden via e-mail. Het elektronische archief (sinds 1986) kan op de website www.infovisie.be geraadpleegd worden. Er kan ook op trefwoorden in dit archief gezocht worden.

Redactie 2007

KOC

Tel.: +32 (0)2 225 86 91

E-mail: gerrit.vandenbreede@vaph.be

Web: www.koc.be

INFOVISIE vzw

Tel.: +32 (0)16 32 11 23

E-mail: jan.engelen@esat.kuleuven.be

Web: www.infovisie.be

Redactieteam

Jan Engelen

Christiaan Pinkster

Gerrit Van den Breede

Heidi Verhoeven

Marie-Paule Van Damme

Jeroen Baldewijns (freelance)

Hervé Eeckman (freelance)

Vormgeving

zwartdruk: drukkerij Peeters, Leuven

audio-versie: Dedicon, Nederland

HTML-versie: KOC

Abonnementen (zwartdruk & daisy)

België: 25 euro

Andere landen: 30 euro

Wie zich wenst te abonneren, dient zich tot het KOC te richten

zwartdruk en daisy-cd:

KOC

Sterrenkundelaan 30

1210 Brussel

Telefoon: +32 (0)2-225 86 61

E-mail: [coc@vaph.be](mailto:koc@vaph.be)

HTML-versie: per e-mail aanvragen bij
[coc@vaph.be](mailto:koc@vaph.be)

Zonder schriftelijk tegenbericht wordt uw abonnement automatisch verlengd bij het begin van een nieuwe jaargang.

Verantwoordelijke uitgever

Jan Engelen

Vloerstraat 67

B - 3020 Herent

De redactie is niet verantwoordelijk voor ingezonden artikelen. Enkel teksten die ondertekend zijn, worden opgenomen. De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden stukken in te korten.

Het redactieteam kan niet aansprakelijk gesteld worden voor onjuiste gegevens die door leveranciers of producenten werden meegedeeld.

© Artikels uit deze publicatie kunnen overgenomen worden na schriftelijke toestemming van de uitgever.

INFOVISIE *Magazine*

Jaargang 21

Nummer 4

December 2007

ISSN 0774-1251

Verantwoordelijke uitgever:

Jan Engelen

Vloerstraat 67

B-3020 Herent

Infovisie Magazine is een
gezamenlijke productie van :

INFOVISIE

Kennis- en
OndersteuningsCentrum
